

Nr 5

**Regeringens proposition om allmän folk- och bostadsräkning år 1975,
m. m.;**

beslutad den 3 januari 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en ny allmän folk- och bostadsräkning genomförs under veckan den 20—26 oktober 1975. Räkningen föreslås bli utförd med en delvis annan insamlings- och bearbetningsteknik än vad som använts vid tidigare folk- och bostadsräkningar med bl. a. direktutsändning av förtryckta svarsblanketter och portofria svarskuvert. Härigenom uppnås att allmänhetens medverkan begränsas och att skyddet för den enskildes integritet ökas. Vidare kan resultaten presenteras snabbare. Arbetet med folk- och bostadsräkningen leds av statistiska centralbyrån, som för ändamålet föreslås få ett anslag av 26,5 milj. kr. till förfogande under nästa budgetår. Totalkostnaden för räkningen beräknas uppgå till ca 63 milj. kr.

Förslag till

Lag om folk- och bostadsräkning år 1975

Härigenom förordnas som följer.

1 § För framställning av statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information samt för kontroll av folkbokföringen äger allmän folk- och bostadsräkning rum år 1975. Räkningen genomföres av statistiska centralbyrån med hjälp av automatisk databehandling.

Till folk- och bostadsräkningen lämnas personuppgift, bostadsuppgift och fastighetsuppgift enligt denna lag. Personuppgift och bostadsuppgift avser förhållandena under tiden den 20—26 oktober 1975. Fastighetsuppgift avser förhållandena den 1 november 1975.

2 § Personuppgift skall lämnas av den som är född år 1959 eller tidigare och som är bosatt här i riket under tiden den 20—26 oktober 1975.

Bostadsuppgift skall lämnas av den som under tiden den 20—26 oktober 1975 innehar och stadigvarande bebor bostadslägenhet eller enfamiljshus här i riket. Med enfamiljshus avses hus som innehåller endast en bostadslägenhet. Med innehavare av bostadslägenhet och av enfamiljshus avses den som på grund av äganderätt, bostadsrätt, hyresrätt eller på annat sätt förfogar över lägenheten eller huset.

Fastighetsuppgift lämnas av den som den 1 november 1975 äger här i riket belägen byggnad i vilken finns bostadslägenhet. Fastighetsuppgift lämnas dock icke för enfamiljshus, för vilket bostadsuppgift skall lämnas. Har flera byggnader, som är belägna på en fastighet, samme ägare som fastigheten, lämnas fastighetsuppgift gemensamt för byggnaderna.

Vad som i tredje stycket sägs om ägare av byggnad gäller även den som arrenderar fastighet på vilken finns byggnad med bostadslägenhet och den som innehar sådan fastighet med tomträtt.

3 § Personuppgift och bostadsuppgift lämnas på personblankett. Fastighetsuppgift lämnas på fastighetsblankett. Personblankett och fastighetsblankett samt anvisningar till dem fastställs av statistiska centralbyrån efter samråd med datainspektionen. Statsverket tillhandahåller blanketterna samt portofria svarskuvert.

Sammanboende makar får lämna personuppgifter gemensamt på en personblankett. Innehas och bebos bostadslägenhet eller enfamiljshus av två eller flera personer tillsammans, får också bostadsuppgift lämnas gemensamt på en blankett.

Uppgifterna underskrives av den som lämnar uppgiften. Denne svarar för uppgifternas riktighet.

4 § Personuppgift och bostadsuppgift lämnas senast den 30 oktober 1975 till granskningsorgan, som sägs i 10 §, i den kommun där den uppgiftsskyldige är bosatt. Fastighetsuppgift lämnas senast den 10 november 1975 till granskningsorganet i den kommun där fastigheten är belägen.

- 5 § Personuppgift skall innehålla följande uppgifter, nämligen
namn och personnummer,
kyrkobokföringsort och -fastighet,
utdelnings- och ortsadress,
förvärvsarbete eller annan sysselsättning,
yrke,
yrkesställning,
namn och huvudsaklig verksamhet på arbetsgivarens företag vid
arbetsplatsen,
arbetsplatsens adress och kommuntillhörighet,
färdsätt till arbetet samt
innehavare av bostaden.
- 6 § Bostadsuppgift skall innehålla följande uppgifter, nämligen
de boendes namn, personnummer och hushållsställning,
formen för innehav av lägenheten,
antal rum,
i vilken utsträckning lägenheten användes också till annat än bostad,
huruvida en eller flera bostadslägenheter finns i byggnaden,
förekomsten av kök, kokvrå eller koksåp samt
förekomsten av vattenklosett och bad- eller duschrum.
För enfamiljshus, som bebos av ägaren, skall utöver de uppgifter som
anges i första stycket lämnas uppgift om
huruvida byggnaden är taxerad som jordbruksfastighet eller annan
fastighet,
byggnadsår,
ombyggnadsår,
i vilken utsträckning huset användes också till annat än bostad samt
förekomsten av vattenledning, avlopp och centralvärme.
- 7 § Fastighetsuppgift skall innehålla följande uppgifter om den fastig-
het på vilken byggnaden är belägen, nämligen
kommun och församling där fastigheten är belägen,
fastighetsbeteckning,
ägarens namn och postadress samt
ägarekategori.
För varje byggnad, i vilken finns bostadslägenhet, skall fastighetsupp-
giften, utöver de uppgifter som anges i första stycket, innehålla uppgift
om
huruvida byggnaden är taxerad som jordbruksfastighet eller annan
fastighet,
adress eller annan beteckning,
byggnadsår,
ombyggnadsår,
antal bostadslägenheter,
förekomsten av vattenledning, avlopp och centralvärme,
huruvida mer än hälften av våningsytan upptas av annat än bostads-
lägenheter samt
huruvida byggnaden är rad- eller kedjehus.
För varje bostadslägenhet skall fastighetsuppgiften innehålla upp-
gift om
lägenhetsinnehavarens namn,
antal rum,

förekomsten av kök eller kokvrå samt för ej upplåtna lägenheter förekomsten av vattenklosett och bad- eller duschrum samt orsaken till att lägenheten ej är upplåten.

8 § För folk- och bostadsräkningen får, förutom de uppgifter som angivits i 5, 6 och 7 §§, inhämtas uppgifter om fastighets tätortstillhörighet från länsstyrelsernas fastighetsband, uppgifter om personnummer, civilstånd, kyrkobokföringsort och -fastighet, utdelnings- och ortsadress, samhörighetsbeteckning, medborgarskap och födelse-land från statistiska centralbyråns register över totalbefolkningen, uppgifter om inkomst från centralbyråns taxeringsband, uppgifter om bilinnehav från centralbyråns personbilregister samt uppgifter om företags form, storlek och näringsundergrupp från centralbyråns centrala företagsregister.

9 § Önskar statistiska centralbyrån med hjälp av automatisk data-behandling använda ytterligare uppgifter tillsammans med uppgifterna för folk- och bostadsräkningen för sådana statistiska ändamål som anges i 1 §, fordras beslut eller tillstånd som avses i datalagen (1973: 289).

10 § Det åligger kommun att lämna information om folk- och bostadsräkningen. Kommunen skall också biträda vid distributionen av blanketterna för personuppgift, bostadsuppgift och fastighetsuppgift samt vid upprättandet och insamlingen av dessa uppgifter.

Kommunen svarar för att de insamlade uppgifterna granskas och i berett skick överlämnas för fortsatt bearbetning till statistiska centralbyrån.

Kommunen skall uppdraga åt särskilt granskningsorgan att handha de göromål, som avses i denna paragraf.

11 § Kommunen skall utse en granskningsledare och en ställföreträdare för denne.

Kommunen skall sörja för att granskningspersonal erhåller utbildning för sina arbetsuppgifter.

12 § Granskningsledaren eller den han utser får av uppgiftsskyldig inhämta upplysningar rörande förhållanden som omfattas av uppgiftsskyldigheten.

13 § Har personuppgift, bostadsuppgift eller fastighetsuppgift ej lämnats inom föreskriven tid eller lämnas ej upplysningar som har begärts enligt 12 §, får granskningsledaren eller statistiska centralbyrån anmana den uppgiftsskyldige att fullgöra sin skyldighet.

Innan anmaning utfärdas, bör den uppgiftsskyldige, om detta kan ske utan olägenhet, på lämpligt sätt erinras om skyldigheten att lämna föreskrivna uppgifter och upplysningar.

Om anmaningen icke efterkommes, kan länsstyrelsen på granskningsledarens eller statistiska centralbyråns begäran vid vite förelägga den uppgiftsskyldige att fullgöra sin skyldighet. Vite får ej bestämmas under ett hundra kronor eller över ettusen kronor. Försuttet vite utdöms av länsrätten.

14 § Statistiska centralbyrån och kommunens granskningsorgan skall tillse att den uppgiftsskyldige ej betungas onödigt.

15 § Folkbokföringsmyndighet har rätt att ta del av hos kommun förvarad personuppgift och bostadsuppgift för kontroll av namn, personnummer, kyrkobokföringsort och -fastighet samt utdelnings- och ortsadress.

16 § Den som tagit befattning med uppgift som avses i denna lag får ej obehörigen yppa dess innehåll. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter häremot, dömes till böter eller fängelse i högst ett år om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken. Allmänt åtal får väckas endast om målsägande anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

17 § Anvisningar om förfarandet vid folk- och bostadsräkningen lämnas av riksskatteverket i vad sådana anvisningar rör länsstyrelserna, de lokala skattemyndigheterna i Stockholm och Göteborg och pastorsämbetena samt i övrigt av statistiska centralbyrån.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1975. Genom lagen upphäves lagen (1970: 74) om allmän folk- och bostadsräkning.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-01-03

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén.

Föredragande: statsrådet Sträng

Proposition om allmän folk- och bostadsräkning år 1975, m. m.

1 Inledning

I prop. 1975: 1 (bil. 9) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Statistiska centralbyrån: Folk- och bostadsräkning 1975 för budgetåret 1975/76 beräkna ett förslagsanslag av 26,5 milj. kr. Jag anhåller att nu få ta upp denna fråga i samband med behandling av förslag till lag om allmän folk- och bostadsräkning år 1975.

En folk- och bostadsräkning genomfördes senast hösten 1970. Enligt lagen (1970: 74) om allmän folk- och bostadsräkning, som innehåller generella bestämmelser om sådana räkningar, skall allmän folk- och bostadsräkning äga rum under de år regeringen bestämmer. Vid 1974 års riksdag behandlades frågan om en eventuell folk- och bostadsräkning år 1975 (prop. 1974: 67, CU 1974: 20, rskr 1974: 127). I propositionen konstaterades att den alltmer omfattande regionala och kommunala planeringsverksamhetens behov av uppgifter om sysselsättning, bostäder och befolkning inte vore möjliga att få fram på annat sätt än genom en totalräkning i folk- och bostadsräkningens form. En utebliven folk- och bostadsräkning skulle sannolikt tvinga fram separata lokala statistiska undersökningar av samma typ men utan inbördes samordning och med i många fall sämre skydd för uppgiftslämnarnas integritet. Enligt civilutskottets mening var behovet av totalundersökningar mycket väl belagt. Utskottet underströk vikten av att en eventuell folk- och bostadsräkning

år 1975 (FoB 1975) utformades så att de definitiva resultaten kunde publiceras snabbare och kostnaderna begränsas till en rimlig nivå. Till förberedelser för folk- och bostadsräkning år 1975 anvisade riksdagen 4 650 000 kr. för budgetåret 1974/75.

Till följd av riksdagens beslut uppdrog Kungl. Maj:t den 19 april 1974 åt statistiska centralbyrån (SCB) att genomföra dels en provundersökning om distributions- och insamlingsförfarandet vid en ny folk- och bostadsräkning, dels en provverksamhet med ny produktionsteknik för kodnings- och felsökningsarbete samt att föreslå utformningen av FoB 1975. Detta förslag skulle utformas med beaktande av att tillräckligt skydd för uppgiftslämnarnas personliga integritet kunde tillgodoses och att räkningen kunde genomföras med ett minimum av besvär för uppgiftslämnarna. Som vidare förutsättningar gällde att resultaten skulle publiceras snabbt och kostnaderna hållas på en rimlig nivå.

Statistiska centralbyrån har den 30 september 1974 redovisat resultaten av försöksverksamheten och föreslagit innehåll och uppläggning av FoB 1975. Yttrande över förslaget har avgetts av justitiekanslern (JK), datainspektionen, riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket (RSV), offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK) samt riksdagens justitieombudsmän (JO).

2 Statistiska centralbyrån

2.1 Försöksverksamhet

SCB har under våren 1974 genomfört provundersökningar avseende dels nytt distributions- och insamlingsförfarande, dels ny produktionsteknik.

Syftet med att pröva det nya distributions- och insamlingsförfarandet har varit att i en situation som så nära som möjligt överensstämmer med förhållandena vid en folk- och bostadsräkning pröva dels förtryckning av blanketter och direktutsändning av dem till hushållen och fastighetsägarna, dels insändning av de ifyllda blanketterna från hushållen och fastighetsägarna direkt till granskningsorganen dels ock granskning och komplettering samt optisk inläsning centralt av vissa uppgifter i det inkomna materialet.

Erfarenheterna vad gäller den individblankett som tillställdes hushållen visar att den prövade metoden kan tillämpas i en kommande folk- och bostadsräkning. Det framgår dock av provet att äkta makar bör beredas möjlighet att lämna uppgifter på gemensam blankett.

Kollationeringen av folkbokföringen har i provet skett främst i form av utredning av postreturer men rutiner har även prövats för undersökning av blanketter som inlämnats på annan fastighet än den förtryckta.

Även dessa kollationerings- och rättningsrutiner, som utarbetats efter kontakt med riksskatteverket, har fungerat väl.

Erfarenheterna från provverksamheten visar däremot att förtryckning och direktutsändning av fastighetsblanketter till ägare av fastighet med flerfamiljshus inte fungerat tillfredsställande. SCB anser därför att andra åtgärder får vidtas för att fastighetsägarna skall kunna få blanka blanketter sig tillsända i så stor utsträckning som möjligt.

Allmänhetens reaktion i samband med provverksamheten har såsom den framkommit vid kontakten med granskningsorganen varit positiv. En särskild intervjuundersökning som genomfördes i anslutning till provet visade att man i allmänhet hade en positiv syn på blanketten, anvisningarna och informationen.

De genomförda försöken har enligt SCB visat att det nya distributions- och insamlingsförfarandet är möjligt att tillämpa i en kommande räkning. Det ger väsentliga fördelar jämfört med tidigare rutiner både ur kvalitetssynpunkt och ur integritetssynpunkt.

2.2 Förslag till uppläggning av folk- och bostadsräkning 1975

SCB föreslår att en allmän folk- och bostadsräkning skall äga rum år 1975.

En översikt över de variabler som föreslås ingå i räkningen framgår av följande tablå. Som jämförelse har medtagits de variabler som ingick i närmast föregående folk- och bostadsräkning.

	FoB 1970	FoB 1975	Erhålles vid FoB 1975			Anmärk- ning
			genom			
			Blankett från	Re- gister	Här- ledd vari- abel	
		Indi- vid	Fas- tig- hets- ägare			
Hustyp						
antal lägenheter i huset	x	x	(x)	x		1a)
andel lokaler	x	x		x		
rad- eller kedjehus	x	x		x		2)
Byggnadsår						
ursprungligt byggnadsår	x	x		x		
ombyggnadsår	x	x		x		2)
Lägenheternas utrustning						
vattenledning	x	x		x		
avlopp	x	x		x		
centralvärme	x	x		x		
bad- eller duschrum	x	x	x			
vattenklosett	x	x	x			
elspis eller gasspis	x					
kylskåp	x					
frysbox	x					
tvättmaskin	x					

	FoB 1970	FoB 1975	Erhålls vid FoB 1975			Anmärkning
			Blankett		Re- gister	
			från	Indi- vid		
				Fas- tig- hets- ägare		
Lägenheternas utnyttjande utnyttjande för ej upp- låtna lägenheter	x	x		x		
Lägenhetens storlek						
antal rum	x	x	x	x		
antal rum som används till annat än bostad	x	x	x			
förekomst av kök	x	x	x	x		
Lägenhetens upplåtelse- form	x	x	x			
Fastighetstyp	x	x		x		
Ägarkategori	x	x		x		
Hyra/avgift till bostads- rättsförening	x					
Bostadstillägg för barn- familjer	x					
Lägenheternas kvalitets- grupp	x	x			x	
Trångboddhet	x	x			x	
Hushållens sammansätt- ning med avseende på antal boende, antal barn, etc	x	x			x	
Kön, ålder, civilstånd	x	x		x	RTB	
Medborgarskap, födelse- land	x	x		x	RTB	
Vigselår	x					
Tidpunkt för inträde i angivet civilstånd	x				1b)	
År för senaste inflyttning till Sverige	x					
Samhörighetsbeteckning	x	x		x	RTB	
Hushållstillhörighet	x	x			x	
Hushållsställning (släkt- skap)	x	x	x			
Sysselsättning	x	x	x			
Förvärsarbetets om- fattning	x	x	x			
Yrke	x	x	x		3)	
Yrkesställning	x	x	x		Härledd variabel i FoB 70	
Socio-ekonomisk gruppering	x					
Förvärsarbetande dag- befolkning	x	x	(x)		x	
Näringsgren	x	x	x	(x)	4) SCBs centrala företags- register	
Anställningens art	x	x			x	
Pendling	x	x	(x)		x	
Huvudsakligt färdstätt till arbetsplatsen	x	x	x		5)	

	FoB 1970	FoB 1975	Erhålles vid FoB 1975 genom			Anmär- ning
			Blankett från		Re- gister	
			Indi- vid	Fas- tig- hets- ägare		
Personbilsinnehav	x	x			x	SCBs person- bilsre- gister
Utbildning	x					
Inkomst	x	x			x	SCBs taxe- rings- band
Specialbearbetning av variabler:						
Familjestatistik	x	x				x

1) Ej redovisningsvariabel. a) vid FoB 75 b) vid FoB 70.

2) Hjälpvariabel 1970, 1975.

3) Yrkesuppgiften kodas i FoB 75 med begränsad detaljeringsgrad.

4) Lägsta redovisningsnivå 1970: landsförsamling/stad samt tätort, 1975: (se 1970).

5) Pendling: arbetsplats i annan landsförsamling, kommun, kommunblock, tätort eller glesbygd än bostaden.

Anm. Med RTB avses SCB:s register över totalbefolkningen.

Enligt den långsiktiga plan för folk- och bostadsräkningar som SCB arbetar efter skall folk- och bostadsräkningen år 1975 vara av mindre omfattning än 1970 års räkning. Utredningsarbetet startade därför med ambitionen att ge innehållet i 1975 års räkning ungefär samma omfattning som i den mindre folk- och bostadsräkningen år 1965.

De konsumentkontakter som SCB haft visar emellertid att dagens behov av information för framför allt den regionala planeringen är så starka att en nedskärning till 1965 års ambitionsnivå med avseende på variabelinnehåll och detaljer i redovisningen inte kan anses försvarlig. Sysselsättningspolitiska bedömningar kräver data för planeringsregioner ned till kommuner. Den kommunala trafikplaneringen, skolplaneringen och bostadsplaneringen efterfrågar information för speciella planeringsområden inom en kommun. I en folk- och bostadsräkning kan detta tillgodoses genom identifiering av församlingar, tätorter och av kommunen avgränsade speciella redovisningsområden. Sådana behov kan, f. n. endast tillgodoses genom en folk- och bostadsräkning. Löpande statistik, andra intermittenta undersökningar eller tillgängliga register kan utgöra värdefulla kompletteringar, men inte ersätta en räkning. SCB har i sin planering också noga prövat möjligheterna att tillgodose behoven av information på annat sätt än genom en totalräkning. Behoven av detaljerad statistik för exempelvis befolkningsprognoser, bo-

stadsbyggnadsprogram, näringslivsprognoser m. m. kan emellertid endast tillgodoses genom en totalundersökning av i princip samma typ som de närmast föregående folk- och bostadsräkningar. Särskilda undersökningar har visat att precisionen i resultaten för exempelvis kommuner och församlingar även vid mycket stora urval blev så låg att uppgifterna inte kunde användas. Urvalsmetodik är således inte möjlig att använda i detta sammanhang.

I huvudsak tre slags uppgifter avses inhämtas från allmänheten i en kommande folk- och bostadsräkning, nämligen fastighetsuppgifter, personuppgifter och bostadsuppgifter. Blankettformulär och anvisningar till dessa föreslås fastställas av SCB efter samråd med datainspektionen.

För att begränsa allmänhetens besvär föreslås att viss information hämtas från befintliga register. Datainspektionen har inte funnit risk för intrång i enskilda personliga integritet genom dessa samkörningar. Datainspektionen erinrar även om att allmänheten måste kunna ha förtroende för att uppgifter inte används för ändamål som inte överensstämmer med dem för vilka de lämnats.

Även civilutskottet berörde denna fråga i sitt betänkande (1974: 20) i anledning av prop. 1974: 67. Med hänsyn bl. a. till hittillsvarande erfarenheter och datainspektionens verksamhet ansåg sig utskottet kunna utgå från att undersökningens resultat inte användes i främmande syfte, t. ex. genom inte avsedd samkörning med andra register.

SCB föreslår mot denna bakgrund att vissa uppgifter i en kommande folk- och bostadsräkning skall hämtas direkt från befintliga register liksom vid föregående räkningar. Sålunda föreslås att uppgifter om kön, ålder, civilstånd, medborgarskap och födelseland samt personnummer och uppgift om kyrkobokföringsadress hämtas från registret över totalbefolkningen som förs inom SCB och som bygger på offentliga uppgifter ur de av länsstyrelsen förda folkbokföringsregistren. Inkomstuppgifterna föreslås hämtade från SCB:s taxeringsband, som är en förkortad version av det officiella taxeringsbandet. Uppgifter om personbilsinnehav föreslås hämtade ur ett vid SCB fört personbilsregister, som är ett uttag från det nya centrala bilregistret hos bilregisternämnden. Företagsregistret och länsstyrelsernas fastighetsband avses därutöver användas som hjälpmedel i samband med bl. a. näringsgrenskodning och tätortsmarkering.

SCB har i provundersökningen våren 1974 efter samråd med datainspektionen prövat en utformning av variabeln hushållsställning som innebär att gifta och i annan form samboende markerar sig i ett och samma svarsalternativ, så att man i blanketten inte direkt kan särskilja de två alternativen. Erfarenheterna från provet visar att denna lösning inte föranlett några reaktioner från uppgiftslämnarnas sida. SCB föreslår därför att samma förfarande tillämpas i en kommande folk- och bostadsräkning. Genom att uppgift om civilstånd ingår bland de variabler som hämtas från folkbokföringsregistren kommer det ändå att vara möjligt

att framställa statistiska data om populationen samboende med fördelning efter civilstånd.

SCB har vidare efter samråd med datainspektionen i provundersökningen prövat en utformning av frågan om huvudsaklig sysselsättning med användande av fasta svarsalternativ. Med ledning av resultaten från detta prov föreslår SCB att frågan formuleras så att den avser uppgiftslämnarnas huvudsakliga sysselsättning under undersökningsveckan och att frågan kan besvaras med fasta svarsalternativ genom vilka de känsliga grupperna inte kan urskiljas.

2.3 Genomförande

SCB:s förslag innefattar en väsentligt utökad *informationsverksamhet* jämfört med tidigare räkningar. Informationen bör upplysa om varför en folk- och bostadsräkning genomförs, hur resultaten används, vilka föreskrifter om sekretesskydd av de lämnade uppgifterna som finns och vilka skyddsåtgärder i övrigt som vidtas för att skydda uppgiftslämnarnas integritet. Därjämte bör informationen ge allmänna råd om hur blanketterna skall fyllas i.

SCB avser att liksom vid närmast föregående räkningar ge information i massmedia såväl i form av annonser i pressen samt inslag i radio och TV som genom informationsunderlag för artiklar om folk- och bostadsräkningens ändamål och användningsområden. Därutöver föreslår SCB att en broschyr om räkningen utarbetas och tillställs samtliga hushåll i landet. Den centrala informationen bör i lämplig utsträckning kompletteras av kommunerna med lokala annonser och affischer. Den lokala annonseringen bör främst inriktas på att upplysa allmänheten om vart man skall vända sig då man t. ex. har frågor om undersökningen, vill ha hjälp med att fylla i blanketten, vill ha en ny blankett etc.

SCB föreslår vidare att det system för *distribution och insamling* av folk- och bostadsräkningsblanketterna som prövats i försöksverksamheten skall tillämpas med vissa ändringar. Den väsentligaste ändringen består i att gifta som är skrivna på samma fastighet får en gemensam personblankett, medan i övrigt varje person som är född 1959 eller tidigare får en egen personblankett. Ägare av fastighet med flerfamiljshus bör så långt möjligt tillställas blanka fastighetsblanketter.

Även personer som av skilda anledningar inte nås av förtryckt blankett är skyldig att lämna uppgift. För att underlätta för dessa personer att få tag i blanketter bör sådana finnas lätt tillgängliga, exempelvis på postkontor.

Enligt intentionerna vid införandet av gällande folkbokföringsförordning skall det material som insamlas vid folk- och bostadsräkningarna användas för kollationering av folkbokföringens riktighet. Detta föreslås i samband med folk- och bostadsräkningen 1975 ske genom utredning

av postreturer vid distributionen av blanketter och genom utredning av de övriga avvikelsefall som framkommer vid den individuella behandlingen av inlämnade blanketter hos de lokala granskningsorganen.

Liksom vid tidigare folk- och bostadsräkningar är det nödvändigt med en arbetsfördelning mellan å ena sidan SCB som central instans och å andra sidan regionala och lokala organ. Medverkan krävs framför allt av kommunerna men även av andra regionala organ, främst folkbokföringsmyndigheterna, överlantmätarna och länsstyrelserna.

SCB föreslår att kommunerna skall utse en granskningsledare och en ställföreträdare för denne med uppgift att närmast leda det *lokala granskningsorganets* arbete med granskning och komplettering av det insamlade materialet. Dessutom föreslås kommunen liksom tidigare svara för att lokalbehovet och personalresurserna tillgodoses.

Det är enligt SCB viktigt att de personer som deltar i det lokala granskningsarbetet får *utbildning* för sin uppgift. Sammanlagt bör 600 regionledare, granskningsledare och ersättare för dessa utbildas. SCB föreslår att utbildningen sker genom dels en brevkurs, dels korta lokala kurser. Ansvaret för denna utbildning föreslås ligga på SCB, som också bör svara för de direkta utbildningskostnaderna för regionledarna, medan kommunerna i likhet med vad som gällt tidigare förutsätts svara för kostnader för granskningsledarnas och deras ersättares deltagande. Utbildningen av granskningsorganens övriga personal bör i sin tur ombesörjas av granskningsledaren och dennes ställföreträdare.

För den *centrala bearbetningen* av materialet föreslår SCB att den teknik som prövats under våren 1974 används. Den innebär att delar av de inkomna blanketterna läses optiskt samt att granskning och kodning i övrigt sker med hjälp av dataskärmar, varvid kodaren samtidigt med granskning och kodning överför uppgifter till ADB-medium. Vid såväl den optiska läsningen som överföring av uppgifter med hjälp av dataskärmar genomförs olika maskinella kontroller av materialet.

En snabb *resultatredovisning* är ett starkt krav från statistikkonsumenternas sida. SCB föreslår en rad åtgärder för att åstadkomma en snabbare resultatredovisning.

Skillnaderna i resultaten mellan preliminär och slutlig statistik vid folk- och bostadsräkningen 1970 (FoB 1970) var mycket små. SCB föreslår därför att redovisningen av preliminärstatistik utgår. Med beaktande av behoven av en snabb redovisning av vissa delresultat ur folk- och bostadsräkningen föreslås i stället att SCB sammanställer viss statistik om enskilda kommuner som baseras på uppgifter som kodsätts av de lokala granskningsorganen eller som finns förtryckta på blanketterna. Denna "produktionsstatistik" föreslås omfatta hushållsställning, sysselsättning, viss pendling samt viss redovisning av dagbefolkning. Dessa resultat överlämnas till kommunerna efter hand som bearbetningen blir färdig. Denna statistik bör kunna föreligga under senare delen av år 1976.

Efter granskning och rättning av materialet samt sambearbetning med andra registeruppgifter sker den slutliga tabellproduktionen. Resultaten föreslås redovisas i form av dels råtabeller i ett ordinarie tabellprogram, dels tryckta publikationer, dels ett specialprogram. Kostnaderna för det ordinarie tabellprogrammet ingår i det anslag SCB begär för räkningen, medan specialprogrammet för kommuner liksom tidigare föreslås uppdragsfinansieras genom ersättning från de kommuner som beställer detta program. Redovisningen av definitiva data bör kunna påbörjas under senare delen av år 1976 och vara avslutad omkring den 1 juli 1978. SCB vill dock understryka att den angivna tidsplanen baserar sig på omfattningen och uppläggningsen av det framlagda förslaget. Förändras dessa förutsättningar eller den tekniska utrustning med vilken räkningen skall bearbetas kan detta naturligtvis påverka tidsplanen. Även oförutsedda händelser i samband med planeringsarbetet eller räkningens genomförande kan medföra förändringar i tidsplanen.

2.4 Sekretess- och säkerhetsfrågor

Primärmaterialet till folk- och bostadsräkningen är underkastat bestämmelserna i dels 16 § sekretesslagen (1937: 249), dels sekretessföreskrifterna i den särskilda lagstiftning som finns om folk- och bostadsräkningar. All personal som kommer i kontakt med materialet har tystnadsplikt.

Enligt 16 § sekretesslagen får statistiskt primärmaterial inte utlämnas om uppgifterna däri är angivna med namn eller annan identitetsbeteckning om det föreligger skaderisk för den enskilde. Den prövning av skaderisken som skall föregå ett utlämnande av material skall ske med hänsyn till uppgiftens eller bearbetningens natur eller det ändamål för vilket uppgiften önskas och omständigheterna i övrigt.

I allmänhet reglerar sekretesslagen inte utlämnande av sekretesskyddat material myndigheterna emellan. Emellertid tillämpas sekretesslagen i praxis även vid utlämnande mellan myndigheter.

SCB:s praxis då det gäller utlämnande av sekretesskyddat individmaterial är utomordentligt restriktiv. Detta gäller även i de fall det är fråga om utnyttjande av materialet för statistiska ändamål. SCB intar också en lika restriktiv hållning gentemot myndigheterna som gentemot enskilda. Vad exempelvis beträffar FoB 1970 har individuppgifter ur primärmaterialet hittills inte i något fall utlämnats av SCB.

SCB betonar vikten av att uppgiftslämnarnas förtroende för SCB kan upprätthållas. Detta är en oundgänglig förutsättning för att statistikproduktionens resultat skall bli tillfredsställande. Ett starkt legalt sekretesskydd av folk- och bostadsräkningen är därvid av stor betydelse. SCB har fortlöpande kontakt med datainspektionen i frågor som berör sekretess- och säkerhetsskyddet i en kommande räkning.

I en folk- och bostadsräkning utgör kommunerna enligt SCB:s uppfattning ett specialfall genom den centrala roll de har som huvudkonsumenter av räkningens resultat och som direkt medverkande i insamlingen av materialet. Mot bakgrund av det dokumenterade behov av olika slag av specialbearbetningar som kommunerna har, utöver de bearbetningar för kommunerna som SCB gör, föreslås att SCB skall äga rätt att för statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information på framställning från kommun bereda denna tillgång på vissa villkor till räkningens material för den egna kommunens område.

Redovisning av resultat på låg regional nivå kan — om särskilda åtgärder inte vidtas — ge information, som indirekt skulle kunna hänföras till enskilda uppgiftslämnare. SCB söker förhindra att så sker genom att införa restriktioner vid utskrift av vissa tabeller på låg regional nivå. Dessa restriktioner skall gälla såväl det ordinarie tabellprogrammet som specialprogrammet för kommuner.

Folkbokföringsmyndigheternas rätt att för kontroll av folkbokföringen ta del av personuppgifterna och bostadsuppgifterna föreslås regleras i lagen om allmän folk- och bostadsräkning.

2.5 Lagförslag

SCB erinrar om de kritiska synpunkter som anlades på uppbyggnaden av regelsystemet vid FoB 1970. Riksdagen tog då endast ställning till en ramlag för räkningen under det att de närmare bestämmelserna om denna lämnades i tillämpningsföreskrifter utan riksdagens medverkan. SCB föreslår nu en tämligen detaljerad lag för FoB 1975. Därigenom kan, sägs det, både riksdagen och regeringen bedöma och reglera främst den grundläggande uppläggnings av räkningen och uppgiftsskyldighetens omfattning. I och med detta bortfaller behovet av en ramlag för folk- och bostadsräkningarna i form av den nu gällande lagen om allmän folk- och bostadsräkning.

Det framlagda lagförslaget omfattar 18 paragrafer som hänför sig till i huvudsak fyra kategorier, nämligen grundläggande regler om ändamålen med räkningen, uppgiftsskyldigheten o. d. och vidare bestämmelser dels om uppgifternas innehåll, dels om insamlingsförfarandet samt slutligen regler i integritetsskyddsfrågor. Till lagförslaget har SCB fogat en kommentar. Lagförslaget och kommentaren innehåller i huvudsak följande.

2.5.1 Grundläggande regler

I lagförslaget regleras inledningsvis frågor om räkningens ändamål och tidpunkten för räkningen, uppgiftsplikten och uppgiftsskyldighetens omfattning. Ändamålen för räkningen skall enligt 1 § lagförslaget vara framställning av statistik för samhällsplanering, forskning och allmän

information samt för kontroll av folkbokföringen. Räkningen skall vidare enligt samma bestämmelse avse förhållandena under tiden den 20—26 oktober 1975, dock att fastighetsuppgift skall avse förhållandena den 1 november samma år. Räkningen skall genomföras av SCB med hjälp av automatisk databehandling (ADB).

Enligt 2 § lagförslaget skall fastighetsuppgift, personuppgift och bostadsuppgift lämnas vid FoB 1975. Statsverket tillhandahåller fastighetsblankett för fastighetsuppgift och personblankett för personuppgift och bostadsuppgift. Blanketterna upprättas enligt formulär och anvisningar som fastställs av SCB efter samråd med datainspektionen. Statsverket skall tillhandahålla portofria svarskuvert. Vidare skall enligt den föreslagna bestämmelsen av blanketterna framgå dels att riksdagen beslutat om räkningen och uppgiftsskyldigheten, dels att ändamålen är endast framställning av statistik och kontroll av folkbokföring och dels att blanketterna fastställts efter nyssnämnda samråd.

I 3 § lagförslaget regleras uppgiftsskyldigheten. Däri föreslås att fastighetsuppgift skall lämnas av den som den 1 november 1975 äger fastighet belägen inom landet på vilken finns bostadslägenhet. Undantag föreslås gälla för enfamiljshus, som bebos av ägaren.

Personuppgift skall lämnas av den som är född år 1959 eller tidigare och som är bosatt i landet under tiden den 20—26 oktober 1975. Bostadsuppgift skall enligt förslaget lämnas av den som under tiden den 20—26 oktober 1975 innehar och bebor bostadslägenhet eller äger och bebor enfamiljshus i landet.

Samboende äkta makar föreslås få lämna personuppgifter på gemensam blankett. Innehas och bebos bostadslägenhet av två eller flera personer tillsammans, får dessa enligt förslaget också lämna bostadsuppgift gemensamt på en blankett.

Fastighetsuppgift, personuppgift och bostadsuppgift skall enligt 3 § lagförslaget underskrivas av den som lämnar uppgiften. Denne svarar för uppgifternas riktighet.

Senaste tidpunkt att lämna eller insända uppgifterna föreslås i 4 § lagförslaget vara för fastighetsuppgift den 10 november 1975 och för personuppgift och bostadsuppgift den 30 oktober 1975. Fastighetsuppgifterna skall inges till granskningsorganet i den kommun där fastigheten är belägen. Personuppgifterna och bostadsuppgifterna skall inges till granskningsorganet i den kommun där den uppgiftsskyldige är bosatt.

Tidpunkten för uppgiftslämnandet är något framskjuten i förhållande till FoB 1970 och överensstämmer därigenom, framhåller SCB, mer med tidpunkten för mantalsskrivningen. SCB framhåller vidare att samtliga uppgifter till FoB 1975 med ändring av vad som gällde fram till FoB 1970 skall lämnas eller i slutna kuvert insändas till det organ som inom räkningens organisation svarar för den första bearbetningen — det kommunala granskningsorganet. Endast tjänstemän underkastade ämbets-

ansvar och direkt engagerade i folkräkningsarbetet kommer således, anför SCB, att kunna få tillgång till de enskilda uppgifterna.

2.5.2 Uppgifternas innehåll m. m.

Ingående bestämmelser föreslås om innehållet i uppgifterna, om inhämtande av dels en del angivna uppgifter genom samkörning med vissa statliga register, dels ev. ytterligare uppgifter.

I 5—7 §§ i lagförslaget anges de uppgifter som skall lämnas i fastighetsuppgift, personuppgift resp. bostadsuppgift. Enligt dessa skall innehållet vara i

a) fastighetsuppgift:

för fastigheten i sin helhet

fastighetstyp,
kommun och församling där fastigheten är belägen,
fastighetsbeteckning,
ägarens namn och postadress samt
ägarkategori,

för varje på fastigheten belägen byggnad, i vilken finns bostadslägenhet

hustyp.
adress eller annan beteckning.
byggnadsår,
ombyggnadsår,
antal bostadslägenheter samt
förekomsten av vattenledning, avlopp och centralvärme,

för varje bostadslägenhet

lägenhetsinnehavares namn.
antal rum,
förekomsten av kök eller kokvrå samt
för ej upplåtna lägenheter förekomsten av vattenklosett och bad- eller
duschrum samt orsaken till att lägenheten ej är upplåten,

b) personuppgift:

namn, personnummer och kyrkobokföringsadress,
postadress och fastighetsbeteckning,
förfärdningsarbete eller annan sysselsättning,
yrke.
yrkesställning,
företagets namn och huvudsakliga verksamhet vid arbetsplatsen,
arbetsplatsens adress och kommuntillhörighet,
färdsätt till arbetet samt
innehavare till bostaden,

c) bostadsuppgift:

hustyp,
de boendes namn, personnummer och hushållsställning,
formen för innehav eller upplåtelse av lägenheten,
antal rum,

i vilken utsträckning lägenheten användes också till annat än bostad, förekomsten av kök, kokvrå eller kokskåp samt förekomsten av vattenklosett och bad- eller duschrum,

för enfamiljshus, som bebos av ägaren, dessutom uppgift om

fastighetstyp,

byggnadsår,

ombyggnadsår,

i vilken utsträckning huset användes också till annat än bostad samt förekomsten av vattenledning, avlopp och centralvärme.

I fråga om uppgifterna anför SCB bl. a. att namn, personnummer, kyrkobokföringsadress, postadress samt fastighetsbeteckning kommer att vara förtryckta och endast behöver granskas samt vid behov rättas av den uppgiftsskyldige och, i de fall blanka blanketter används, ifyllas.

SCB anför att den huvudsakliga sysselsättningen och förvärvsarbetets omfattning kommer att mätas för alla personer födda år 1959 eller tidigare under den aktuella mätperioden. För personer som inte arbetat full arbetstid under denna period mäts dessutom sysselsättningen under den fyramånadersperiod som infaller närmast före mätperioden. Uppgifterna om förvärvsarbetets omfattning skall därvid avse den senaste arbetsveckan under denna period. Denna komplettering görs för att möjliggöra en adekvat skattning av sysselsättningsnivån i landet. Ett särskilt omnämnande härav i lagen har enligt SCB inte bedömts erforderligt.

I 8 § lagförslaget föreslås vissa uppgifter bli inhämtade från befintliga statliga register för att komplettera folkräkningsmaterialet. Dessa är uppgifter om tätortstillhörighet från länsstyrelsernas fastighetsband, uppgifter om personnummer, civilstånd, kyrkobokföringsadress, samhörighetsbeteckning, medborgarskap och födelseland från SCB:s register över totalbefolkningen, uppgifter om inkomst från SCB:s taxeringsband, uppgifter om bilinnehav från SCB:s personbilregister samt uppgifter om företags form, storlek och näringsundergrupp från SCB:s centrala företagsregister.

Möjligheten att använda kompletterande uppgifter för statistiska specialbearbetningar som tillkommer i efterhand regleras i 9 § lagförslaget. Enligt detta fordras beslut eller tillstånd enligt datalagen för användning med hjälp av ADB av ytterligare uppgifter tillsammans med uppgifterna för FoB 1975 för framställning av statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information. Det är, anför SCB, inte möjligt att i förväg så avgränsa behovet av särskilda uppgifter i en folk- och bostadsräkning att man också täcker angelägna statistiska ändamål som inte kan förutses från början. Det är därför enligt SCB rimligt att en möjlighet finns att längre fram av särskild anledning få använda materialet i kombination med annat, i lagen ej specificerat material. Å andra sidan måste intresset av skydd mot icke önskvärd utvidgning av omfattningen av uppgifter om enskild person starkt beaktas. Möjligheten till ytterli-

gare användning måste därför vara förenad med krav på dels att denna sker uteslutande för de statistiska ändamål som FoB 1975 är avsedd för, dels prövning och beslut enligt datalagen. De kontroller och skyddsåtgärder som är nödvändiga i den ursprungliga planen för att skydda de enskilda uppgiftslämnarna tillämpas också vid de statistiska specialbearbetningar som tillkommer i efterhand.

2.5.3 *Insamlingsförfarandet*

Insamlingen av uppgifterna för FoB 1975 ombesörjs enligt SCB:s förslag liksom vid FoB 1970 i princip av kommunerna. Som tidigare nämnts skall emellertid vid FoB 1975, till skillnad mot tidigare, uppgifterna lämnas direkt av den uppgiftsskyldige till kommunens granskningsorgan. Enligt 10 § lagförslaget skall det åligga kommun att lämna information om FoB 1975 och att biträda vid distributionen av blanketterna samt vid upprättandet och insamlingen av uppgifterna för räkningen. Kommunen skall enligt förslaget svara för att de insamlade uppgifterna granskas, fullständigas, rättas, numreras, kodas och överlämnas för fortsatt bearbetning till SCB enligt centralbyråns anvisningar. Vidare skall kommunen uppdras åt särskilt granskningsorgan att handha de göromål, som nu nämnts. Enligt 11 § lagförslaget skall kommunen också utse en granskningsledare och en ställföreträdare för denne. Enligt samma bestämmelse skall kommunen sörja för att granskningspersonalen får utbildning för sina arbetsuppgifter.

SCB anför att kommunens medverkan i stort sett är av samma art och omfattning som vid FoB 1970. Enligt förslaget skall det vara obligatoriskt för kommunerna att inrätta ett särskilt granskningsorgan. Det gjordes av praktiska skäl även vid FoB 1970 i samtliga kommuner, fastän sådant obligatorium inte förelåg då.

Granskningsledaren och SCB föreslås få befogenheter att genom kontakter med de uppgiftsskyldiga verka för att uppgiftsmaterialet blir riktigt. Enligt 12 § lagförslaget får granskningsledaren eller den han utser inhämta upplysningar av uppgiftsskyldig rörande förhållanden som omfattas av uppgiftsskyldigheten. I 13 § lämnas förslag till bestämmelser om anmaning och vite som inte får bestämmas under 100 kr. eller över 1 000 kr.

I lagförslagets 14 § har intagits en bestämmelse om att SCB och kommunens granskningsorgan skall se till att FoB 1975 utformas och genomförs så att den uppgiftsskyldige inte betungas onödigt. En motsvarighet till denna bestämmelse fanns i kungörelsen (1970: 75) om folk- och bostadsräkningen år 1970 m. m.

2.5.4 *Integritetsskyddsfrågor m. m.*

I lagförslaget lämnas bestämmelser om möjlighet att till myndighet utlämna uppgifter i vissa fall. Detta gäller enligt 15 § folkbokförings-

myndighet och enligt 16 § kommun. Folkbokföringsmyndighet föreslås sålunda få rätt att i samband med kommunens granskning av uppgifterna ta del av personuppgift för kontroll av namn, personnummer och kyrkobokföringsadress.

Kontrollen av folkbokföringen har angetts som ett av ändamålen med FoB 1975. SCB framhåller att denna kontroll endast får avse namn, personnummer och kyrkobokföringsadress. Det tekniska förfarings sättet vid denna kontroll är avsett att preciseras närmare genom samråd mellan SCB och RSV.

16 § lagförslaget innehåller bestämmelser om en lagreglering av frågan om SCB:s utlämnande till andra myndigheter av materialet från FoB 1975. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall SCB ha rätt att för framställning av statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information på begäran av kommun bereda denna tillgång till de uppgifter som ingår i folk- och bostadsräkningen och som avser kommunens område, om så kan ske utan att centralbyråns arbete hindras. SCB föreslås få utfärda närmare föreskrifter för kommunens handhavande och användning av uppgifterna.

Slutligen föreslås i 17 § lagförslaget att tystnadsplikt skall gälla för den som i tjänsten tar befattning med FoB 1975-materialet. Enligt den föreslagna 17 § får sålunda den som tagit befattning med uppgift som avses i den föreslagna lagen om allmän folk- och bostadsräkning år 1975, inte obehörigen yppa dess innehåll. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter däremot skall enligt förslaget dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Allmänt åtal föreslås dock få väckas endast om målsägande anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt. En motsvarande bestämmelse finns i den nu gällande lagen om allmän folk- och bostadsräkning. Denna lag bör enligt SCB upphöra att gälla då den nu föreslagna lagen träder i kraft.

2.6 Kostnader

Kostnaderna för en folk- och bostadsräkning under år 1975 beräknas uppgå till sammanlagt ca 63 milj. kr. i 1974 års pris- och löneläge. SCB räknar därvid med en kostnad för planering, bearbetning och publicering om ca 49 milj. kr., vartill kommer en för SCB gentemot tidigare räkningar nyttillkommande kostnad för distribution och insamling om ca 12 milj. kr. samt en utbyggd informationsverksamhet med drygt 2 milj. kr. För arbetet med FoB 1975 under budgetåret 1975/76 begär SCB ett anslag av 26,5 milj. kr.

Kostnaderna för distribution och insamling innefattar kostnader för förtryckning av blanketter, postbefordran, svarskuvert, maskinell avprickning av inkomna blanketter samt utskrift och utsändning av påminnelser och anmaningar. Delar av denna kostnad har tidigare åvilat

kommunerna medan andra delar har fallit på fastighetsägare och enskilda.

SCB beräknar att som mest ca 200 personer kommer att arbeta med räkningen. Enligt vad som nu kan förutses torde mellan 120 och 160 av dessa personer, huvudsakligen icke handläggare, anställas tillfälligt under perioder av varierande längd (ca 6—15 månader). SCB avser att stegvis bygga upp denna extra arbetsstyrka under våren 1976. Avvecklingen beräknas i huvudsak kunna ske omkring mitten av år 1977.

En jämförelse med kostnaderna för tidigare folk- och bostadsräkningar är svår att göra på grund av olika sammansättning av ingående variabler, men även på grund av omläggning av principer för kostnadsberäkning och kostnadsredovisning. Vid tidigare räkningar beräknades kostnaderna inte enligt totalkostnadsprincipen vilket nu bör ske. Trots detta har ett försök gjorts att räkna om kostnaderna för de närmast föregående räkningarna till 1974 års kostnadsläge. Enligt en sådan överslagsberäkning skulle 1960 års folk- och bostadsräkning ha kostat omkring 49 milj. kr., 1965 års räkning omkring 30 milj. kr. och FoB 1970 omkring 58 milj. kr. Motsvarande belopp för FoB 1975 enligt SCB:s förslag är ca 49 milj. kr. Till detta belopp kommer vidare kostnaderna för distribution och insamling, vilka inte ingick i kostnaderna för de tidigare räkningarna, samt för utökad information. Den föreslagna räkningen under år 1975 skulle således trots en begränsning i variabelinnehåll medföra en totalkostnad som kan bli något högre än för 1970 års räkning. SCB anser dock att denna kostnad är oundviklig om man vill dels höja kvaliteten i räkningens grundmaterial och få fram räkningens resultat snabbare, dels skapa ett tillfredsställande integritetsskydd i enlighet med de principer som ligger bakom den nya datalagen och förbättra informationen om räkningen.

Vid kostnadsjämförelser med tidigare räkningar bör man också beakta att Sveriges befolkning har ökat med omkring 700 000 personer mellan åren 1960 och 1975 samt att lägenhets- och hushållsbeståndet har ökat i ungefär samma omfattning.

SCB framhåller slutligen att det är mycket svårt att göra kostnadsberäkningar av en folk- och bostadsräkning. Underlaget utgörs av dels erfarenheter från tidigare folk- och bostadsräkningar, dels resultat från de provundersökningar SCB har genomfört nyligen. Osäkerheten i uppskattningar av olika kostnadselement är betydande. Exempelvis medför en skillnad i den genomsnittliga gransknings- och kodningshastigheten av fem blanketter i timmen en skillnad i kostnader på omkring 2 milj.kr. Den totalkostnad som nu redovisas är följaktligen behäftad med en betydande osäkerhet.

3 Remissyttranden

3.1 Allmänna synpunkter

RRV anför att SCB som skäl för en totalundersökning anger att samhällsplanerarna har behov av mycket detaljerade redovisningar av folk- och bostadsräkningsdata för delområden av kommuner, församlingar, tätorter etc. I en urvalsundersökning kan man enligt SCB inte tillgodose behoven av redovisningar på låg regional nivå. Enligt RRV:s mening är även näringslivets utveckling, lokaliseringar och nedläggningar vitala komponenter för hela den regionala utvecklingen. Så länge denna utveckling inte låter sig fångas i entydiga planeringsdata vill RRV ifrågasätta om inte kraven på den typ av detaljerad information som erhålls från en folk- och bostadsräkning kan minskas. I de fall detaljerad information på låg nivå erfordras torde denna i större utsträckning kunna insamlas genom lokalt begränsade total- eller urvalsundersökningar eventuellt kombinerade med analyser av redan befintlig registerinformation. Bl. a. mot denna bakgrund skulle det enligt RRV kunna övervägas om inte det av FN:s statistiska kommitté rekommenderade intervallet på tio år för totalundersökningar av folk- och bostadsräkningens typ vore tillfyllest.

RRV anser vidare att möjligheten till analys av den nytta som är förknad med en folk- och bostadsräkning hade underlättats om SCB ställt alternativa utformningar mot varandra. Till varje alternativ borde ha presenterats en kostnads kalkyl samt en analys av vilka konsumentkrav som kunnat tillgodoses inom ramen för alternativet. En sådan presentation hade gett möjlighet till en meningsfull avvägning mellan olika krav på FoB 1975 och kostnaderna för de olika alternativen.

Förslaget att ersätta den nuvarande lagstiftningen om folk- och bostadsräkning i lagen om allmän folk- och bostadsräkning och kungörelsen med en lag om allmän folk- och bostadsräkning år 1975 har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. *Datainspektionen* anför att lagförslaget utarbetats i nära samråd mellan SCB och datainspektionen. Det är förhållandevis detaljerat, jämfört med äldre lag i ämnet. Skälet härtill är att riksdagen och JO i olika sammanhang efter FoB 1970 uttalat önskemål om preciseringar i lag av villkoren för en ny folk- och bostadsräkning. SCB och datainspektionen har därför ansett att det är lämpligt att lägga fram ett utförligt lagförslag som underlag för prövning av vilka frågor som bör avgöras av riksdagen.

3.2 Grundläggande regler

Vid remissbehandlingen har förslaget att i lagen fastslå folk- och bostadsräkningens ändamål mottagits positivt. *Datainspektionen* har i

ett tidigare skede av planeringen av FoB 1975 krävt att räkningens ändamål skulle närmare preciseras och att ändamålet då borde omfatta i annat sammanhang, tidigare eller i anslutning till folk- och bostadsräkningen insamlade uppgifter. Inspektionen finner att kraven på precisering och kodifiering av ändamålet med och innehållet i registret uppfylls genom lagförslaget. OSK finner det vara av stort värde att förslaget så genomgående framhäver den stora vikt som måste fästas vid att de enskilda uppgiftslämnarna skall kunna känna full trygghet för att uppgifterna får användas endast för klart fastslagna och i lag angivna ändamål. Sett ur denna synvinkel är lagutkastet enligt OSK väl ägnat att ligga till grund för lagstiftning i ämnet.

RSV anser att det föreslagna systemet ger goda möjligheter till en kontroll av folkbokföringen på ett både för allmänheten och myndigheterna enkelt sätt. Enligt RSV kan emellertid en räkning svårigen motiveras av att behov av en sådan omfattande räkning skulle föreligga för folkbokföringskontrollen. Liknande partiella kontroller som den föreslagna sker redan fortlöpande som en biprodukt av andra samhällsaktiviteter. RSV finner det tillräckligt att användningen av uppgifterna för det sekundära ändamål som folkbokföringskontrollen får anses utgöra redovisas såsom skett i en särskild bestämmelse i lagförslaget.

I anslutning till den föreslagna tidsperioden för räkningen anför RSV, som delar uppfattningen att endast personblanketterna bör utsändas till de uppgiftsskyldiga, att det för allmänhetens del och för ett smidigt genomförande av räkningen torde vara av väsentlig betydelse att de förtryckta uppgifterna är så aktuella som möjligt när de når uppgiftslämnarna. Enligt förslaget skall de förtryckta blanketterna med uppgifter hämtade från SCB:s register över totalbefolkningen vara distribuerade i mitten av mätveckan den 20—26 oktober 1975. RSV anser att en direkt utsändning från länsstyrelsernas dataenheter vore att föredra för att minska tiden mellan tryckning och distribution och i möjligaste mån säkerställa att korrekta och aktuella uppgifter kommer allmänheten tillhanda. Alternativet med en direkt utsändning via länsstyrelsernas dataenheter bör därför enligt RSV närmare utredas.

Frågan om underskrift på gemensam personblankett tas upp av OSK, som anser att det inte är invändningsfritt att en person som hushållet bestämt genom sin underskrift skall påta sig ansvaret för riktigheten av de uppgifter för flera personer som finns på blanketten och som var och en är skyldig att lämna.

3.3 Uppgifternas innehåll m. m.

Allmänna synpunkter på personuppgifternas innehåll anläggs bl. a. av JO och JK. JO anför bl. a. att ställföreträdande justitie-

ombudsmannen Gustaf Petrén efter FoB 1970 hemställde att riksdagen ville överväga sådana ändringar att i lagen om allmän folk- och bostadsräkning tydligt angavs omfattningen av den uppgiftsskyldighet som lagen ålade de enskilda. Dessa synpunkter har i allt väsentligt beaktats i nu föreliggande förslag. En av anledningarna till oron bland befolkningen i samband med 1970 års räkning var enligt JO otvivelaktigt att söka i en växande osäkerhet och misstro inför de faror för privatlivets helgd, som den snabba utvecklingen av datatekniken restc. Läget är dock annorlunda nu då det genom införandet av datalagen (1973: 289) skapats regler, som syftar till att skydda den enskilde mot sådant otillbörligt intrång i den personliga integriteten som kan bli följderna av automatisk databehandling av personuppgifter. JK framhåller att FoB 1975 avses bli mindre omfattande vad gäller de insamlade uppgifterna än FoB 1970. Vissa, delvis integritetskänsliga frågor i den tidigare undersökningen har sålunda nu ej medtagits. Genom de gjorda inskränkningarna torde förutsättningarna ha ökat att vinna allmänhetens förståelse för den planerade räkningen. Om en ytterligare nedskärning kan vara påkallad är det svårt för en icke-expert att ha någon bestämd mening om. Opinionsen i integritetsfrågor har märkbart förändrats under senare år inte minst i samband med FoB 1970, och allmänheten har alltmer blivit medveten om integritetsaspekterna vid uppgiftsinsamlandet och registreringen. Mot bakgrund härav måste naturligtvis myndigheterna vara beredda att visa goda skäl för behovet av de olika uppgifterna. Det synes ej uteslutet att somliga av de uppgifter som enligt planen skall vara med i FoB 1975 kan undvaras och ersättas med någon annan undersökning på statistisk basis.

Datainspektionen har redovisat sin uppfattning om vissa uppgifter som ansetts känsliga och som ingått i eller föreslagits ingå i FoB-register. Datainspektionen konstaterade i ett tidigare skede av planeringen av FoB 1975 att vissa uppgifter såsom hyra och utbildning som insamlades vid FoB 1970 och som då ansågs som känsliga inte avses ingå i FoB 1975. De fastighetsuppgifter som skall lämnas av fastighetsägare torde vidare från integritetssynpunkt vara av endast ringa om ens något intresse. Datainspektionen anförde vidare att i jämförelse med FoB 1970 utgår i övrigt bl. a. följande uppgifter, nämligen vigselår, tidpunkt för inträde i angivet civilstånd, år för senaste inflyttning till Sverige, hyreskostnad och bostadstillägg för barnfamiljer. Av de uppgifter som skall insamlas direkt från hushållen torde den, anfördes det, som gäller uppgift om "orsak till ej förvärvsarbete" höra till de känsligaste. SCB anser denna uppgift vara nödvändig vid avgränsning av förvärvsarbetsbete befolkning. I sitt nu avgivna remissyttrande anför datainspektionen att frågan om de uppgifter om "orsak till ej förvärvsarbete" som befunnits känsliga nu lösts av SCB i samråd med datainspektionen genom att fasta svarsalternativ — som inte ger känslig information — tagits in i blanketten. Någon risk för obehörigt integritetsintrång till följd

av denna uppgift föreligger därför inte. I fråga om uppgifter om olika former av sammanboende har, anför datainspektionen, sådana vid provundersökningarna insamlats genom att gifta och i annan form samboende markerats i ett och samma svarsalternativ vid variabeln hushållsställning. Genom att uppgift om civilstånd ingår som registerinnehåll hämtad från folkbokföringsregistren finns möjlighet att redovisa sammanboende icke gifta. SCB har inte märkt några negativa reaktioner beträffande uppgiften "gift eller sammanboende med" vid provundersökningarna. Med hänsyn främst till denna reaktion hos de intervjuade finner datainspektionen att den nämnda blankettutformningen i denna del och samkörningen med folkbokföringsregistrens motsvarande uppgifter kan godtas från integritetsskyddssynpunkt.

Några av de definitioner som föreslagits i anslutning till innehållet i uppgifterna vid räkningen diskuteras vid remissbehandlingen. Begreppet *bostadslägenhet* bör enligt OSK förtydligas. OSK anför bl. a. att språkligt sett är bostadslägenhet inte detsamma som enfamiljshus. Likväl torde det vara inte så få som faktiskt bor i ett enfamiljshus utan att äga fastigheten, arrendera den eller besitta den med tomträtt. Det finns ju även hyresavtal när det gäller sådana fastigheter. I klarhetens intresse bör i motiven utsägas att även sådana individer skall lämna bostadsuppgift. Uttrycket *kyrkobokföringsadress* används inte i folkbokföringsförfattningarna påpekar RSV. Verket anser det lämpligare att använda annan och i folkbokföringen använd terminologi. RSV föreslår därför att begreppet kyrkobokföringsadress tillsammans med orden postadress och fastighetsbeteckning byts ut mot orden kyrkobokföringsort och -fastighet, utdelnings- och ortsadress.

Förslagen om *samkörning* med vissa befintliga register och möjlighet till användning av ytterligare uppgifter efter datainspektionens tillstånd godtas av remissinstanserna. *Datainspektionen* har tidigare erinrat om vikten av att de uppgifter som samlas in från skilda håll är tjänliga för det gemensamma ändamålet. Allmänheten måste kunna ha förtroende för att uppgifter inte används för ändamål som inte överensstämmer med dem för vilka uppgifterna lämnats. Inspektionen anser att de förslag om samkörning och i vissa fall användning av ytterligare material som nu lagts fram inte ger anledning till antagande att risk för intrång i enskilda personliga integritet skall uppkomma. Datainspektionen anför att man på vissa håll har hyst farhågor för att samkörning skall komma att ske med en mängd andra personregister, bl. a. med en planerad bostads- och hyresundersökning och planerade arbetskraftsundersökningar. Sådana samkörningar kräver emellertid, som uttryckligen framhålls i lagförslaget, tillstånd eller beslut som avses i datalagen och förutsätter således en ny prövning enligt denna lag. I SCB:s förslag till FoB 1975 sägs emellertid att det kommer att vara nödvändigt att för ett urval individer jämföra uppgifter i FoB 1975 med uppgifter i dels ar-

betskraftsundersökningar, dels FoB 1970 och nybyggnadsstatistiken i samband med evalveringsundersökningar, som innebär en kontroll av statistikens kvalitet (felprocent). Denna typ av samkörning kan dock enligt datainspektionens mening inte medföra några risker för integritetsintrång. *JK* ifrågasätter om inte allmänheten på lämpligt sätt bör upplysas om de tillämnade samkörningarna med redan befintliga register, ävensom att ytterligare samkörningar kan komma att äga rum efter tillstånd av datainspektionen. *RSV* finner samkörning med befintliga register enligt 8 § lagförslaget ändamålsenlig bl. a. för att i möjlig mån minska uppgiftslämnarnas besvär med ifyllandet av blanketterna. Målsättningen för statistikbehovet har gjort att en integration, såsom planerats mellan uppgifterna från 1975 års fastighetstaxering och FoB 1975 inte skulle medföra några nämnvärda fördelar. För kommande fastighetstaxering och folk- och bostadsräkning bör emellertid enligt *RSV*:s mening ökad uppmärksamhet ges åt samordningsfrågan för att söka underlätta allmänhetens uppgiftsskyldighet och minska kostnaderna för statsverket.

3.4 Insamlingsförfarandet

Förslaget om insamlingsförfarandet har mottagits positivt av remissinstanserna. *Datainspektionen* har i ett tidigare skede av planeringen av FoB 1975 anfört att en stor del av kritiken vid FoB 1970 avsåg insamlingsförfarandet och att *JO* därvid i samband med sekretessfrågorna framhållit det önskvärda i att den enskilde hade haft möjlighet att insända uppgifter om sig direkt till kommunen. En uppenbar brist vid FoB 1970 var enligt inspektionen avsaknaden av sekretess beträffande det led i insamlingen av uppgifter som åvilade annan än myndighet. För att allmänhetens krav på trygghet mot missbruk skall kunna upprätthållas måste därför uppgifterna fortsättningsvis inlämnas direkt till myndighet. *Datainspektionen* anför nu i fråga om sättet för insamling av uppgifter att inspektionens krav i detta hänseende får anses uppfyllt genom förslaget.

Förslaget till sanktionssystem behandlas av *OSK* och *datainspektionen*. Uppgiftsskyldig föreslås kunna bli förelagd vite om han inte efterkommit anmaning att lämna föreskrivna uppgifter och upplysningar. *OSK* anför att enligt förslaget får bostadsuppgift i vissa fall och personuppgift såvitt gäller äkta makar lämnas gemensamt, ehuru var och en av de uppgiftsskyldiga i princip är skyldig att lämna uppgift, och underskrivas av en person som svarar för uppgiftens riktighet. *OSK* ifrågasätter om det är meningen att eventuella sanktioner skall drabba den som sålunda ansvarar för uppgiften, ehuru han måhända blott vidarebefordrar annans uppgifter, eller om den som undertecknat uppgiften skall kunna till sitt fredande åberopa att uppgiften härrör från annan.

OSK anför vidare att uppgifterna i fråga kommer att lämnas utan sanktionerad sanningsplikt. Det ter sig otillfredsställande att medvetet oriktiga uppgifter skulle kunna lämnas så att säga straffritt. I förekommande fall skulle eventuellt ansvar för osant intygande kunna inträda enligt 15 kap. 11 § brottsbalken. Såsom sagda bestämmelse är konstruerad kan den som undertecknat uppgiften ådömas ansvar för uppgifter om annans angelägenheter som han skall svara för. Även här inställer sig då frågan om det verkligen är förenligt med lagens anda att ansvar formellt skulle kunna utkrävas av undertecknaren för annans medvetet oriktiga uppgifter. I sakens natur torde väl ligga att syftet med uppgifternas insamlade uteluter rekvisitet fara i bevishänseende, men vid tillämpning av 15 § lagförslaget torde det dock undantagsvis kunna hävdas att sådan fara kan uppstå. Även datainspektionen finner att bestämmelsen om undertecknarens ansvar för uppgifternas riktighet är oklar mot bakgrund av sanktionssystemet i lagförslaget.

3.5 Integritetsskyddsfrågor m. m.

Remissinstanserna finner överlag att lagförslaget i princip innebär sådant skydd för den personliga integriteten som kan krävas. *Datainspektionen* anför bl. a. att rent allmänt sett och jämfört med många andra personregister som måste tillåtas med hänsyn till angelägna ändamål, kan sägas att de uppgifter som avses ingå i FoB 1975 är av förhållandevis mindre integritetskänslig karaktär. Därtill kommer att publiceringen av uppgifterna, med ett undantag, sker endast i form av statistiska tabeller, där de enskilda medborgarnas personliga förhållanden inte avslöjas. Undantaget avser uppgifternas användning för kontroll av folkbokföringens riktighet, såsom skett vid tidigare folkräkningar utan att integritetsintrång såvitt känt ägt rum. Den sekretess- och tystnadsplikt som enligt sekretess- och datalagen gäller i fråga om uppgifterna är mycket långtgående. I den föreslagna lagen regleras noga vilka uppgifter som får inhämtas och vilka samkörningar som tillåts; innebörden härav är att beslut enligt datalagen fordras för uppgifter eller samkörningar därutöver. *Datainspektionen* anser sammanfattningsvis att förslaget till folk- och bostadsräkning utformats på ett från integritetsskyddssynpunkt tillfredsställande sätt. Bortsett från frågan om avpersonifiering kan de problem som ännu återstår utan svårighet lösas genom underhandssamarbete mellan SCB och inspektionen. *Datainspektionen* har således ingen erinran mot att den planerade folk- och bostadsräkningen äger rum och att de däri ingående personuppgifterna bearbetas med hjälp av ADB.

Frågan om utlämnande av primär materialet från FoB 1975 har tagits upp av de flesta remissinstanserna. I vad angår utlämnande av handlingar till enskilda framhålls genomgående att 16 § se-

ekretesslagen ger tillfredsställande skydd. *OSK* anför att detta kanske i klarhetens intresse även borde framgå av lagtexten och i vart fall måste det vara ett oavvisligt krav att det i den information, som i princip skall tillställas envar, klart framgår vilka regler som i sekretesshänseende gäller beträffande de ifyllda blanketterna, när dessa väl inkommit till mottagande myndighet. Ett tillägg av nämnt slag kunde lämpligen göras i den föreslagna lagtexten.

Förslaget att utlämnande av handlingar till annan myndighet skulle få ske — utom vad gäller folkbokföringsmyndighet — endast för statistiskt ändamål till kommun och efter tillstånd av SCB har behandlats ingående av *JK*, *JO*, *OSK* och i särskilt yttrande av ordföranden i datainspektionen, *generaldirektören C. G. Källner*. Denne anför bl. a. att rådande praxis innebär så gott som total restriktivitet i fråga om utlämnande av statistiskt primärmaterial från SCB. Denna restriktivitet riktar sig såväl mot enskild som mot myndighet. Eftersom redan enligt rådande praxis stor restriktivitet iaktas i fråga om utlämnandet samt med hänsyn till vissa formella problem förefaller det tveksamt om behovet av särskild lagreglering om utlämnande av de hemliga FoB-uppgifterna till andra myndigheter är oundgängligt. Med lagförslaget avses inte den tillgång till uppgifterna som kommunerna under insamlingsförfarandet får genom de särskilda kommunala granskningsorgan som skall utses. Dessa organ kan inte anses ha befogenhet att i samband med granskningen lämna ut primärmaterial till andra kommunala organ. Som skäl för specialbehandling av kommunerna bör inte heller åberopas — och åberopas ej heller av SCB — den omständigheten att kommunerna åläggs att medverka i FoB 1975 och därigenom åsamkas kostnader. Uppenbarligen förhåller det sig inte heller så att risken för integritetsintrång skulle vara mindre hos primärkommunerna än hos andra kommuner eller hos statliga myndigheter. Om däremot behovet av uppgifterna tillmäts avgörande betydelse, torde landstingskommunerna med visst fog kunna kräva utlämnande. De statliga samhällsplanerande myndigheterna måste då också ges samma förmån. Mot denna bakgrund kan ifrågasättas lämpligheten av att genom lagstiftning särbehandla primärkommunerna. Den föreslagna bestämmelsen torde vidare, om den blir lag, innebära att riksdagen beslutar att regeringen själv inte får tillgång till uppgifter som finns hos en under regeringen lydande myndighet. Både konstitutionellt och med hänsyn till riksstyrelsens effektivitet synes en sådan lösning främmande.

Även *OSK* ställer sig frågande till det berättigade i den föreslagna bestämmelsen om utlämnande av handlingar till annan myndighet. Det ifrågasätts inte att just primärkommunerna har detta kvalificerade behov av ifrågavarande uppgifter, men då måste även motsvarande behov godtas såvitt gäller statliga myndigheter med likartade arbetsuppgifter. Om den tilltänkta regeln införs, torde dock enligt *OSK*'s mening

följden bli att regeringen ändå skulle kunna få tillgång till handlingarna. En annan tingens ordning skulle, konstitutionellt sett, vara oeffterrättlig och rimma illa med dels regeringens dispensbefogenheter gentemot enskild enligt 38 § första stycket sekretesslagen, dels regeringens rätt att besluta om handlingars utlämnande från en myndighet till en annan. Härtill kommer, om nu föreslagen lydelse verkligen skulle gälla även gentemot regeringen, det i så fall märkliga förhållandet att en typ av statliga myndigheter, nämligen domstolarna, med få undantag, som saknar betydelse i detta sammanhang, kan framtvinga hemlig handlings utlämnande. Vilken sekretess som därefter kan upprätthållas beträffande sådan handling blir helt beroende på domstolens agerande. Vidare erinras om JK:s och JO:s obetingade rätt att ta del av handlingar hos myndighet, vare sig dessa är allmänna eller ej och oberoende av om de är offentliga eller hemliga. Den föreslagna bestämmelsen kan inte heller exklusivt reglera SCB:s förhållande gentemot andra myndigheter. SCB har full frihet att på sedvanligt sätt pröva framställning från kommun om att utfå primärmaterial från FoB 1975 och medge utlämnande, särskild lagregel förutan. Då härtill dessutom kommer att den möjlighet att uppställa förbehåll gentemot mottagande myndighet, som inryms i den föreslagna regeln, strider mot den reglering som återfinns i 2 kap. 9 § första stycket gällande tryckfrihetsförordning, såtillvida att vederbörande kommunala myndighet, oavsett vad SCB må föreskriva, inte kan undandra sig att självständigt pröva fråga om utlämnande till enskilda, ifrågasätter OSK om föreslagen 16 § verkligen givits en lämplig utformning. JO ifrågasätter om inte förslaget går för långt. För statistisk bearbetning bör primärmaterial kunna tillhandahållas även åt annan än primärkommun, t. ex. landstingskommun eller länsstyrelse. Mot bakgrund av gällande rätts innehåll och centralbyråns strängt restriktiva praxis torde den föreslagna bestämmelsen vara obehövlig. Frågan om utlämnande av material från SCB till annan myndighet bör kunna lämnas oreglerad liksom hittills. Om en lagregel inte anses kunna undvaras, ifrågasätts om inte regleringen kan utformas efter förbild av bestämmelserna i 46 § taxeringslagen (1956: 623). JK förklarar att han är tveksam om det befogade i att låta primärkommunerna få tillgång till materialet. De starka skyddsintressen för den enskilde som är förknippade med en folk- och bostadsräkning, vilken ju är obligatorisk, bör ta över kommunens intresse av underlag för sin statistik. Det finns ej heller i och för sig någon anledning att ge primärkommunen något företräde framför andra samhällsliga organ som för sin planering kan ha intresse för de insamlade uppgifterna. Om det emellertid finns mycket starka skäl som talar för att materialet utlämnas till kommuner, bör utlämnandet föregås av en noggrann prövning och omgärdas med förbehåll som i görligaste mån skyddar integriteten. OSK anser att uttrycket kommun i detta sammanhang kan föranleda viss tvekan. Det torde vara oklart hu-

ruvida landstings- och kyrklig kommun inbegrips och om med uttrycket förstås kommunens styrelse.

Flera remissinstanser behandlar frågan om en avpersonifiering av uppgifterna för folk- och bostadsräkningen. *Datainspektionen* anför att vid varje folk- och bostadsräkning bildas med hjälp av ADB ett personregister omfattande hela befolkningen. *Datainspektionen* anser principiellt, av hänsyn till skyddet för personlig integritet, att stor restriktivitet bör iakttagas i fråga om tillkomsten och förändret av sådana register även om de inte innehåller särskilt känsliga uppgifter. Till följd härav aktualiseras frågan om åtgärder varigenom de lämnade personuppgifternas anknytning till uppgiftslämnarna bringas att upphöra. Självfallet måste denna anknytning få bestå så länge utvärderingen och bearbetningen av räkningens resultat pågår. Av SCB:s tidplan framgår att samtliga resultat av FoB 1975 bör kunna slutligt redovisas omkring den 1 juli 1978. *Datainspektionen* saknar underlag för att nu ta ståndpunkt till om den i och för sig av integritetsskäl önskvärda avpersonifieringen av FoB-uppgifterna kan ske i samband med nämnda slutredovisningar. *Datainspektionen* föreslår därför nu att SCB särskilt utreder denna fråga. Utredningsresultatet bör, efter yttrande från *datainspektionen*, därefter på lämpligt sätt underställas statsmakternas prövning. Ersättaren *Olle Nilsson* i *datainspektionens* styrelse har reserverat sig mot styrelsens beslut och anför att han anser att beslut bör fattas redan nu om att de insamlade personuppgifterna skall avpersonifieras sedan de överförts till datamedium. *JO* anser att beslut om avpersonifiering bör föreligga redan vid tiden för utsändandet av information om folk- och bostadsräkningen för att förebygga undran och oro hos allmänheten. *JK* anser att ställning bör tas till frågan om avpersonifiering redan vid beslutet om utformning av FoB 1975. För allmänheten torde det enligt *JK* vara angeläget att uppgiftslämnaren genom en föreskrift om tämligen snar avpersonifiering bereds garanti mot framtida missbruk av uppgifterna.

3.6 Kostnader

RRV anför att SCB:s redovisning av de förkalkylerade kostnaderna för FoB 1975 är endast översiktliga. SCB borde enligt *RRV*:s mening ha presenterat en utförligare redovisning av kostnaderna som inte endast innefattar de utgifter som drabbar SCB vid ett genomförande av en FoB 1975 utan även de kostnader som uppstår genom kommunernas medverkan.

RRV delar SCB:s uppfattning att kostnadsberäkningar av så stora undersökningar som folk- och bostadsräkningar alltid måste innefatta en viss osäkerhet. Beräkningarna borde därför enligt *RRV*:s mening ha innefattat en känslighetsanalys. Vidare borde den framför allt för SCB:s

uppdragsverksamhet väl utvecklade produktionsstatistiken och kostnadsredovisningen kunnat bidra med underlag till förkalkyler för FoB 1975.

RRV anför vidare att varje folk- och bostadsräkning i stort sett utrustats med nya system för databehandlingen. Även FoB 1975 avses bearbetas med ett nytt datasystem för kodning, granskning, dataregistrering, sortering och tabellutskrift. Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om inte de kostnader som föranleds av initialsvårigheter i systemutnyttjandet i samband med en folk- och bostadsräkning skall belasta ifrågasattvarande räkning. SCB borde även i kalkylerna för FoB 1975 ha beräknat visst utrymme för att möta eventuella störningar i datadriften. Med hänsyn till de stora kostnaderna anser RRV att SCB i samband med systemutvecklingen och programmeringen för FoB 1975 bör bygga in en sådan flexibilitet i systemen att dessa i huvudsak kan komma till användning även för eventuella senare folk- och bostadsräkningar.

4 Föredraganden

4.1 Inledning

Folk- och bostadsräkningar (FoB) har vanligen ägt rum vart femte år. De räkningar som har utförts vid slutet av varje tioårsperiod har därvid normalt varit av större omfattning än de mellanliggande och har även varit samordnade internationellt. FoB 1970 är den hittills mest omfattande räkningen i vårt land.

FoB-data används på allt fler områden, framför allt för planerings- och utredningsverksamhet på regional och kommunal nivå. Som exempel på användningsområden kan nämnas lokala befolknings- och näringslivsprognoser, trafikprognoser och trafikplanering, kartläggning av den kollektiva trafiken, kommunala bostadsbyggnadsprogram, planering och uppföljning av saneringsverksamhet samt planering av social service och äldreomsorg. Resultaten är även av betydelse för länsplaneringen och den fysiska riksplaneringen. Materialet används dessutom för att kontrollera folkbokföringens riktighet.

Vid 1974 års riksdag behandlades frågan om en eventuell folk- och bostadsräkning år 1975 (prop. 1974: 67, CU 1974: 20, rskr 1974: 127). Enligt civilutskottets mening var behovet av totalundersökningar mycket väl belagt. Utskottet underströk vikten av att en eventuell FoB 1975 utformades så att de definitiva resultaten kunde publiceras snabbare och kostnaderna begränsas till en rimlig nivå. Riksdagen anvisade för budgetåret 1974/75 4 650 000 kr. till förberedelser för FoB 1975.

Under år 1974 har statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Kungl. Maj:t genomfört provundersökningar avseende dels nytt distributions- och insamlingsförfarande, dels ny produktionsteknik. Det nya förfarandet innebär bl. a. direktutsändning av förtryckta blanketter till hus-

hållen och fastighetsägarna, som sedan sänder de ifyllda blanketterna vidare direkt till granskningsorganen. Enligt SCB har de genomförda försöken visat att det nya distributions- och insamlingsförfarandet är möjligt att tillämpa i en kommande räkning. Allmänhetens reaktion i samband med provverksamheten har varit positiv. Mot denna bakgrund föreslår SCB att en allmän folk- och bostadsräkning skall äga rum år 1975.

Även jag anser att en folk- och bostadsräkning bör äga rum år 1975. Jag delar SCB:s uppfattning att det nya distributions- och insamlingsförfarandet kan tillämpas. Det ger väsentliga fördelar jämfört med tidigare rutiner både från kvalitets- och integritetssynpunkt. Enligt min mening innebär SCB:s förslag att räkningen kan genomföras med ett gott skydd för uppgiftslämnarnas personliga integritet och med ett minimum av besvär för medborgarna. Vidare kan resultaten publiceras avsevärt snabbare än tidigare. När det gäller räkningens omfattning anser jag i likhet med riksrevisionsverket att en redovisning av alternativa utformningar hade varit värdefull som underlag för en avvägning mellan olika konsumentönskemål avseende FoB 1975 och kostnaderna för de olika alternativen. Jag finner dock den av SCB föreslagna omfattningen av räkningen motiverad och anser att kostnaderna har begränsats till en godtagbar nivå.

SCB:s förslag innefattar en väsentligt utökad informationsverksamhet jämfört med tidigare räkningar. Uppgiftslämnarna kommer att upplysas om varför en folk- och bostadsräkning genomförs, hur resultaten används, vilka föreskrifter om sekretesskydd av de lämnade uppgifterna som finns och vilka skyddsåtgärder i övrigt som vidtas för att skydda uppgiftslämnarnas integritet. Därjämte kommer allmänna råd att ges om hur blanketterna skall fyllas i. För egen del anser jag, i likhet med remissinstanserna, att en väl utformad information till allmänheten är nödvändig för att skapa förståelse för räkningen hos uppgiftslämnarna. Jag anser att informationsverksamheten getts en lämplig utformning i SCB:s förslag.

4.2 Lagförslaget

De grundläggande reglerna för allmänna folk- och bostadsräkningar återfinns i lagen (1970: 74) om allmän folk- och bostadsräkning. Denna lag var avsedd att ha permanent karaktär för att kunna tjäna som grund och ram för sådana räkningar. I lagen stadgas främst vilka uppgifter som skall lämnas vid räkningarna, vilka personer som är uppgiftsskyldiga samt huvuddragen i insamlingsförfarandet. Det ankommer på regeringen att bestämma vilka år räkningarna skall ske och meddela tillämpningsföreskrifter i övrigt. Sådana lämnades beträffande FoB 1970 i kungörelsen (1970: 75) om folk- och bostadsräkningen år 1970

m. m. SCB har nu föreslagit en tämligen detaljerad lag för FoB 1975 så att riksdagen skall kunna bättre bedöma uppläggnings- och räkningens och vidare bl. a. uppgiftsskyldighetens omfattning. Någon ramlag för folk- och bostadsräkningen behövs då inte och inte heller några särskilda tillämpningsföreskrifter.

Det är min liksom remissinstansernas uppfattning att SCB:s lagförslag som har redovisats i det föregående medför en ändamålsenlig reglering av FoB 1975 och att det i huvudsak bör ligga till grund för lagstiftningen om denna räkning. I det följande redovisas huvudlinjerna i förslaget. I samband därmed berörs några avvikande meningar och andra synpunkter som framförts vid remissbehandlingen. Vidare kommer några andra frågor av mera allmänt intresse samt några definitionsfrågor att tas upp.

Enligt förslaget skall framställning av statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information samt kontroll av folkbokföringen vara folk- och bostadsräkningens ändamål. För skyldigheten att lämna uppgifter till räkningen skall i stort sett gälla att personuppgift lämnas av den som är född år 1959 eller tidigare, bostadsuppgift av den som bor i bostadslägenhet eller enfamiljshus och fastighetsuppgift av fastighetsägare. Person- och bostadsuppgifterna lämnas på förtryckt personblankett och fastighetsuppgifterna på fastighetsblankett. Sammanboende äkta makar föreslås få lämna personuppgift på gemensam blankett. Sammanboende personer föreslås dessutom få lämna bostadsuppgift på samma blankett. Uppgifterna skall då underskrivas av den som lämnar uppgifterna. Denne svarar för uppgifternas riktighet. Person- och bostadsuppgifterna skall insändas senast den 30 oktober och fastighetsuppgift senast den 10 november 1975.

Remissinstanserna har så gott som överlag tillstyrkt eller lämnat utan erinran att ändamålet för folk- och bostadsräkningen anges i lagförslaget på sätt SCB har föreslagit. Datainspektionen finner att kraven på precisering och kodifiering av ändamålet med registret uppfylls genom förslaget. Invändning mot det angivna ändamålet görs endast av riksskatteverket (RSV) som anser att en så omfattande räkning svårigen kan motiveras av att behov skulle föreligga för folkbokföringskontrollen. Den föreslagna innebörden och omfattningen av uppgiftsskyldigheten har i huvudsak godtagits vid remissbehandlingen. I berörda avseenden har diskussion förekommit endast i fråga om underskriften av uppgifterna. Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK) anser att det i lagförslaget är oklart vem som skall skriva under uppgifter som enligt SCB får tas upp på samma blankett av flera personer. Mot bakgrund av ett uttalande av SCB att uppgifter på gemensam blankett skall undertecknas av den av de uppgiftsskyldiga som lämnar blanketten och att denne också skall svara för uppgifternas riktighet.

finner kommittén det otillfredsställande om bl. a. det föreslagna sanktionssystemet leder till att undertecknaren drabbas av påföljder för oriktiga uppgifter från annan, trots att han endast vidarebefordrar annans uppgifter.

För egen del anser jag att det är grundläggande för folk- och bostadsräkningen att dess ändamål bestäms. Jag har i det föregående berört riksdagens principbeslut om en kommande FoB 1975. I samband därmed har behovet av en sådan räkning för angivna statistiska bearbetningar dokumenterats väl och även understrukits av riksdagen (CU 1974: 20). Uppgifterna från FoB 1975 resulterar i ett personregister som tas fram med hjälp av automatisk databehandling (ADB). Enligt datalagen (1973: 289) skall i sådana fall registrets ändamål anges. Därigenom utesluts användning för andra ändamål av den datalagrade informationen. De angivna ändamålen för uppgifterna till folk- och bostadsräkningen — statistik för samhällsplanering m. m. och kontroll av folkbokföringen — är alltså uttömmande. Att statistikframställningen anges som ändamål för räkningen är klart motiverat. Då det gäller kontrollen av folkbokföringen har RSV funnit det föreslagna systemet för räkningen erbjuda goda möjligheter till en sådan kontroll på ett både för allmänheten och myndigheterna enkelt sätt. Jag anser att folkräkningsuppgifterna bör användas för kontroll av folkbokföringen. Riksdagen har tidigare intagit samma ståndpunkt. Även om det här endast kan bli fråga om en partiell sådan kontroll synes det nödvändigt att folkbokföringskontrollen anges som ett av de ändamål för vilka de insamlade uppgifterna uteslutande får användas. Med SCB:s förslag kommer vidare uppgiftsskyldighetens omfattning exklusivt att bestämmas av de i lagen om FoB 1975 lämnade föreskrifterna.

Jag har i det föregående redogjort för vilka uppgifter som enligt SCB:s mening bör omfattas av uppgiftsskyldigheten. Mängden av insamlade data begränsas därvid avsevärt i förhållande till FoB 1970. Uppgifter kommer inte att inforas om t. ex. viss utrustning i fastighet, hyra, bostadstillägg, vigselår, år för inflyttning samt utbildning. Liksom remissinstanserna har jag sålunda i huvudsak inte något att erinra mot den föreslagna innebörden och omfattningen av uppgiftsskyldigheten. Jag finner det lämpligt att man tar in i lagen en uttömmande beskrivning av de uppgifter som skall lämnas av de uppgiftsskyldiga. Därigenom uppnås även en styrning av innehållet i blanketterna, vilka skall fastställas av SCB efter samråd med datainspektionen. Utformningen av blanketterna med närmare beskrivningar av definitioner och olika svarsalternativ måste sålunda — med rimliga blankettekniska hänsynstagen — ha full täckning i lagens föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

Vad slutligen gäller frågan om underskrift på gemensamma blanketter delar jag SCB:s uppfattning att man bör se praktiskt på detta. Det får anses tillräckligt att en av makarna resp. en i hushållet skriver under

uppgifterna. Undertecknaren bör då kunna ses som ett slags ombud för de andra uppgiftslämnarna. Det skulle skapa onödiga svårigheter om man begärde underskrift av samtliga personer som lämnar gemensamma person- och bostadsuppgifter. Uppgifterna i fråga har inte heller sådan karaktär att egen underskrift kan anses nödvändig. Det får anses rimligt att den som undertecknar gemensamma uppgifter i görlig mån ser till att dessa är riktiga. Detta innebär inte att han straffrättsligt svarar för uppgifterna eller att han kan föreläggas vite i fråga om uppgifter som inte avser honom själv. Vite kan endast föreläggas den som är uppgiftsskyldig. Jag förordar att SCB:s förslag även på denna punkt genomförs.

Det förfarande och den organisation som har föreslagits för FoB 1975 överensstämmer utom på några punkter med vad som gällde vid föregående räkning. I huvudsak innebär förslaget att kommunen skall biträda vid distribution, upprättande, insamling, granskning och övrig kontroll av blanketterna med de föreskrivna uppgifterna. Dessa arbetsuppgifter skall kommunen uppdraga åt ett särskilt granskningsorgan. Till detta skall uppgifterna inges direkt av uppgiftslämnarna. I kommunen skall finnas granskningsledare och ställföreträdare för honom. Granskningsledaren får rätt att inhämta upplysningar som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Granskningspersonalen skall utbildas genom kommunens försorg. Anmaning får utfärdas och vite föreläggas om föreskrivna uppgifter och upplysningar inte lämnas. Vitesbeloppet får inte bestämmas under 100 kr. eller över 1 000 kr. Som allmän princip för arbetet med räkningen skall gälla att det skall bedrivas på sådant sätt att uppgiftslämnarna inte betungas i onödan.

De föreslagna bestämmelserna för förfarandet och organisationen har genomgående mottagits positivt vid remissbehandlingen. Detta gäller särskilt nyheterna i förhållande till FoB 1970 som främst innebär att särskilda granskningsorgan obligatoriskt skall inrättas i kommunerna och att person- och bostadsuppgifterna skall inges direkt till dessa organ och inte via fastighetsägarna. Bl. a. datainspektionen framhåller att man därigenom har undanröjt avsaknaden av sekretess beträffande det led i insamlingen av uppgifter som åvilade annan än myndighet. Inspektionen anser att det är ett oeftergivligt krav att uppgifterna på sätt SCB föreslagit inlämnas direkt till myndighet.

För egen del anser jag liksom remissinstanserna att organisationen och förfarandet vid FoB 1975 fått en lämplig utformning i SCB:s förslag. I några detaljfrågor har jag emellertid en något annorlunda uppfattning än SCB. Lagen bör sålunda innehålla bestämmelse om att uppgiftsskyldig, innan anmaning görs, på lämpligt sätt bör erinras om att han skall lämna föreskrivna uppgifter. I övrigt tillstyrker jag att förslaget i dessa delar genomförs. Jag vill därvid särskilt understryka det positiva i att uppgifterna vid FoB 1975 kommer att hanteras endast av personer med lagstadgad tystnadsplikt.

SCB:s förslag innehåller vidare bestämmelser i integritetsskyddsfrågor bl. a. om samkörning av FoB-registret med andra datalagrade register. Enligt förslaget skall som tidigare har anförts uppgifter om bl. a. tätortstillhörighet, civilstånd och bilinnehav få inhämtas för folk- och bostadsräkningen genom samkörning med angivna statliga register. Datainspektionens prövning fordras om ytterligare uppgifter skall få användas för bearbetningar med hjälp av ADB tillsammans med materialet för folk- och bostadsräkningen. Därutöver skall enligt förslaget kommun kunna få tillgång till uppgifterna för räkningen för statistiska bearbetningar som avser kommunens område. Tillstånd skall därvid lämnas av SCB som även kan föreskriva närmare hur kommunen får handha och använda uppgifterna.

Förslaget om samkörning med befintliga register och eventuellt ytterligare uppgifter tillstyrks överlag av remissinstanserna. Enligt datainspektionen finns det inte skäl till antagande att risk för intrång i enskilds personliga integritet skall uppkomma genom dessa samkörningar. Den särskilda reglering av utlämnande av handlingar till myndighet som har föreslagits har däremot föranlett diskussion vid remissbehandlingen. Flera remissinstanser, bl. a. riksdagens justitieombudsmän (JO), anser att inte bara såsom föreslagits primärkommunerna skall kunna få del av FoB-materialet för statistiska bearbetningar utan att samma möjlighet bör medges även landstingskommuner och statliga samhällsplanerande myndigheter. Med hänsyn bl. a. till rådande praxis i dessa frågor och till justitiekanslerns (JK) och JO:s obetingade rätt att ta del av handlingar hos alla myndigheter samt till regeringens dispensbefogenheter enligt lagen (1937: 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (sekretesslagen) och rätt att besluta om handlingars utlämnande från en myndighet till en annan ifrågasätts emellertid det berättigade i den föreslagna bestämmelsen.

Ytterligare en fråga om integritetsskyddet har aktualiserats vid remissbehandlingen. Denna gäller en eventuell avpersonifiering av materialet för FoB 1975. Datainspektionen har föreslagit att SCB särskilt utreder denna fråga efter utvärderingen och bearbetningen av räkningens resultat och att utredningsresultatet efter yttrande av inspektionen därefter underställs statsmakternas prövning. JK anser att man redan vid beslutet om utformning av FoB 1975 bör ta ställning till spörsmålet om avidentifiering. JO anser att det är önskvärt att beslut föreligger redan då informationen om räkningen sänds ut om när insamlade uppgifter skall avpersonifieras.

Till att börja med vill jag understryka att skyddet för uppgiftslämnarnas personliga integritet är en väsentlig förutsättning för att man skall få fram tillfredsställande uppgifter till en för samhällsarbete och samhällsdebatt tillräcklig och rationellt bedriven statistik. Uppgiftslämnarna måste bl. a. därför i dessa sammanhang vara tillförsäkrade ett

fullgott integritetsskydd. Den debatt som bl. a. i samband med FoB 1970 har förts i dessa frågor kan till viss del ha berott på bristande kännedom om den s. k. statistiksekretessen som enligt sekretesslagen gäller för personuppgifter som lämnas för statistiska ändamål, bl. a. för folk- och bostadsräkningar. Den egentliga anledningen till debatten torde dock ha varit en växande oro för den automatiska databehandlingens konsekvenser. Genom införande av datalagen och i det sammanhanget genomförda ändringar i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen har förhållandena på detta område ändrats väsentligt sedan tiden för FoB 1970. Därigenom har klarlagts bl. a. att sekretesslagen gäller för såväl de avgivna personuppgifterna i formulären som de personuppgifter som datalagrats. FoB-registren är personregister och personregister som förs med hjälp av ADB regleras av datalagen. Före ett beslut av statsmakterna om inrättande av personregister skall enligt 2 § datalagen yttrande inhämtas av datainspektionen. Sådant yttrande har avgetts över SCB:s här aktuella förslag. I yttrandet anges sammanfattningsvis att förslaget till FoB 1975 har utformats på ett från integritetsskyddssynpunkt tillfredsställande sätt. Inspektionen har inte någon erinran mot att den planerade folk- och bostadsräkningen äger rum och att däri ingående personuppgifter bearbetas med hjälp av ADB.

Jag delar remissinstansernas uppfattning att förslaget till FoB 1975 innefattar ett tillfredsställande integritetsskydd för uppgiftslämnarna. Denna uppfattning stöder jag bl. a. på den nya lagstiftningen till skydd för den personliga integriteten som finns bl. a. i datalagen liksom på det förhållandet att man enligt förslaget skall samla in betydligt färre uppgifter än vid FoB 1970. Vidare har det föreslagna insamlingsförfarandet med direkt inlämning av uppgifterna till granskningsorganen stärkt sekretesskyddet. Detta sammantaget medför enligt min mening att endast två nu aktualiserade integritetsskyddsfrågor i samband med FoB 1975 behöver tas upp till ytterligare diskussion. Den ena gäller utlämnande av personuppgifter till annan myndighet och den andra en eventuell avidentifiering av FoB-materialet.

Genom sekretesslagen har inskränkningar med hänsyn till bl. a. privatlivets helgd gjorts i den annars gällande principen om fri tillgång till allmänna handlingar. Enligt 16 § sekretesslagen får uppgifter som har lämnats för statlig och kommunal statistik och myndighets bearbetningar därav inte utlämnas inom 20 år, om uppgifterna avser t. ex. enskilda personer som är angivna med namn eller annan identitetsbeteckning. Undantag gäller bara för det fall att den enskilde samtycker eller skaderisk bedöms vara utesluten. Med uppgift avses som nämnts såväl primärmaterialet som datalagrade personuppgifter. Sekretesslagen gäller myndighets utlämnande av handling till enskild men inte till annan myndighet. Myndighet som förvarar handlingen beaktar dock vid utlämnande till annan myndighet de intressen som utgör grunden för be-

stämmeiserna i sekretesslagen. Kan myndigheterna inte enas, ligger det slutliga avgörandet hos regeringen. Praxis är därvid utomordentligt restriktiv. Sålunda har personuppgifter från FoB 1970 inte i något fall utlämnats vare sig av SCB eller genom beslut av regeringen.

Lagstiftningen i samband med tidigare folk- och bostadsräkningar har inte innehållit några särskilda bestämmelser rörande myndighets tillgång till allmänna handlingar. I fråga om utlämnande av personuppgifter som har ingetts till folk- och bostadsräkning gäller som nämnts redan enligt nuvarande regler och praxis total restriktivitet. Den av SCB föreslagna bestämmelsen medför inte någon ändring i detta förhållande. Jag anser därför att det inte nu finns behov av någon bestämmelse i lagen om FoB 1975 om utlämnande av handling till annan myndighet utan att gällande regler och praxis bör tillämpas tills vidare. Som framgått av vad jag har anfört i det föregående har JO och JK uttalat sig i samma riktning.

Frågor om offentlighet och sekretess då det gäller personuppgifter övervägs f. n. inom OSK. Kommitténs uppdrag omfattar såväl en översyn av gällande sekretessbestämmelser som frågan om utlämnande av handlingar från en myndighet till en annan. OSK väntas lägga fram sitt slutbetänkande under våren 1975. Eventuellt nya sekretessregler bl. a. för statistiksekretessen synes lämpligen böra övervägas först i samband med behandlingen av OSK:s slutbetänkande.

Frågan om avidentifiering av personuppgifterna i FoB-materialet, både primärmaterialet och det bearbetade materialet, har som tidigare berörts diskuterats vid remissbehandlingen. Enligt min mening bör avidentifieringen som en metod att skydda uppgiftslämnarnas personliga integritet ses i ett vidare och mera generellt perspektiv. Jag vill här erinra om att frågan om avidentifiering nyligen har prövats av Kungl. Maj:t i ett ärende rörande SCB:s undersökningar om levnadsförhållandena i samhället. Kungl. Maj:t beslöt därvid att identitetsuppgifterna t. v. skulle bevaras. Skälet härtill var bl. a. att undersökningens användbarhet från statistisk och vetenskaplig synpunkt skulle bevaras.

SCB lägger ner stor omsorg på integritetsskyddet i statistikproduktionen och bedriver sedan ett par år ett omfattande arbete för att praktiskt gå igenom och ytterligare stärka detta skydd. Frågan i vilka fall en avidentifiering snarast minskar integritetsskyddet och om en kryptering av identitetsbeteckningarna skulle vara en effektivare åtgärd för att stärka integritetsskyddet har därvid uppkommit. Enligt vad jag under hand har erfårit har SCB nyligen fattat beslut om att påbörja en särskild utredning av problemkomplexet avidentifiering, kryptering och förstöring i verkets statistikproduktion. Utredningen avses bedrivas i kontakt med datainspektionen och riksarkivet. Det är sedan SCB:s avsikt att för regeringen lägga fram resultaten av denna utredning jämte de förslag som kan föranledas därav. Inom justitiedepartementet förekommer se-

dan någon tid överläggningar i denna fråga med företrädare för SCB och datainspektionen. Ett ställningstagande till bl. a. frågan om av-identifiering kan förväntas inom en snar framtid. Jag finner därför inte anledning att f. n. vidta några ytterligare åtgärder i denna fråga.

I övrigt bör endast vissa redaktionella och tekniska ändringar göras i SCB:s lagförslag. Sålunda bör det i förtydligande syfte definieras bl. a. vem som skall anses vara innehavare av bostadslägenhet och enfamiljshus och vad som avses med sådant hus. I stället för fastighetstyp bör anges om byggnad taxerats som jordbruksfastighet eller annan fastighet. De föreslagna definitionerna hustyp och kyrkobokföringsadress bör vidare justeras. Jag delar SCB:s uppfattning att av person- och fastighetsblanketternas text bör framgå att räkningen och skyldigheten att lämna uppgifterna har beslutats av riksdagen, att ändamålen endast är angivna statistiska bearbetningar och folkbokföringskontroll samt att blanketterna fastställs av SCB efter samråd med datainspektionen. Detta synes emellertid inte behöva lagfästas. Det bör också framhållas att de anvisningar som behövs om förfarandet vid FoB 1975 får meddelas av RSV då det gäller länsstyrelserna, de lokala skattemyndigheterna i Stockholm och Göteborg och pastorsämbetena samt i övrigt av SCB.

Jag vill slutligen ta upp frågan om möjligheterna till integration mellan uppgifterna från fastighetstaxeringen och fastighetsuppgifterna i FoB 1975. Inför 1975 års fastighetstaxering insamlades under hösten 1974 en mängd fastighetsuppgifter. Dessa uppgifter skiljer sig dock i en del avseenden från dem som behövs för statistikproduktion. Därtill kommer att fastighetstaxeringen har ägt rum ungefär ett år tidigare än FoB 1975, vilket medför att en del av uppgifterna hinner bli föråldrade. SCB räknar därför med att de för FoB 1975 nödvändiga uppgifterna i huvudsak bör inhämtas från fastighetsägare. RSV har i sitt remissyttrande i likhet med SCB funnit att en integration mellan fastighetstaxeringen och FoB 1975 inte skulle medföra några nämnvärda fördelar. För kommande fastighetstaxeringar och folk- och bostadsräkningar bör emellertid enligt RSV:s mening ökad uppmärksamhet ges åt samordningsfrågan för att söka underlätta allmänhetens uppgiftsskyldighet och minska kostnaderna för statsverket.

Inte heller jag anser att de tillgängliga uppgifterna från den allmänna fastighetstaxeringen 1975 är tillfyllest för att tillgodose de i samband med FoB 1975 redovisade behoven av fastighetsdata. De nödvändiga uppgifterna bör i enlighet med SCB:s förslag inhämtas direkt från fastighetsägarna. I framtiden bör emellertid om möjligt en samordning ske så att fastighetsägarnas uppgiftslämnande kan begränsas.

4.3 Kostnader och tidplan

Enligt SCB kommer kostnaderna för 1975 års folk- och bostadsräkning sammanlagt att uppgå till ca 63 milj. kr. i 1974 års pris- och lönenivå. Härav svarar det ändrade distributions- och insamlingsförfarandet för knappt 12 milj. kr. och den utökade informationen för drygt 2 milj. kr. För budgetåret 1975/76 begär SCB ett anslag på 26,5 milj. kr.

Som mest kommer ungefär 200 personer inom SCB att arbeta med FoB 1975. Av dessa kommer 120—160 personer att anställas för en kortare tid (ca 6—15 månader), huvudsakligen mellan början av år 1976 och mitten av år 1977.

SCB framhåller en rad svårigheter när det gäller att beräkna de framtida kostnaderna för FoB 1975 och att göra rättvisande jämförelser med tidigare folk- och bostadsräkningar. Uttryckt i 1974 års pris- och löneläge har, enligt SCB, FoB 1960 kostat ca 49 milj. kr., FoB 1965 ca 30 milj. kr. och FoB 1970 ca 58 milj. kr. Enligt vad jag inhämtat från SCB kan kostnaderna för FoB 1965 och FoB 1970 slutligt uppskattas till ca 34 resp. 65 milj. kr. Dessa belopp kan jämföras med en beräknad undersökningskostnad för FoB 1975 på 49 milj. kr. Härtill kommer merkostnader på 14 milj. kr. till följd av ändrad distribution och insamling samt utökad information. Att FoB 1975 blivit så pass kostsam får enligt SCB ses mot bakgrund av dels det förstärkta skyddet av den personliga integriteten, dels ett jämförelsevis omfattande variabelinnehåll och dels den stigande folkmängden och det ökande fastighetsbeståndet.

Det är min uppfattning att den av SCB beräknade totalkostnaden för FoB 1975 på 63 milj. kr. bör godtas. Genom att ytterligare minska antalet variabler skulle vissa besparingar möjliggöras men räkningens användbarhet samtidigt allvarligt begränsas. En annan möjlighet att avsevärt minska kostnaderna vore att avstå från det föreslagna nya distributions- och insamlingsförfarandet. Detta förfarande syftar till att förstärka skyddet av den personliga integriteten och att minska besväret för uppgiftslämnarna och bör därför enligt min mening tillämpas.

På grund av att skillnaderna i resultaten mellan preliminär och slutlig statistik vid FoB 1970 var mycket små, föreslår SCB att redovisningen av preliminärstatistik i FoB 1975 utgår. För att möta behoven av en snabb redovisning av data ur FoB 1975 föreslår SCB att vissa delresultat sammanställs i en s. k. produktionsstatistik för enskilda kommuner omfattande uppgifter om hushållsställning, sysselsättning, viss pendling och viss redovisning av dagbefolkningen. Denna statistik beräknas bli färdig successivt under senare delen av år 1976. Redovisningen av den slutliga statistiken beräknas äga rum i ungefär samma takt som redovisningen av den preliminära statistiken vid FoB 1970 och i en del fall rentav något snabbare. SCB vill dock betona att den angivna tidplanen kan komma att påverkas av händelser som nu inte till fullo kan förutses.

Enligt SCB:s förslag kommer det att dröja ungefär två och ett halvt år efter det att räkningen ägt rum innan all statistik redovisats. Denna tidsrymd bör ses mot bakgrund av att räkningen har en mycket stor omfattning. Såvitt jag kan bedöma innebär SCB:s förslag till tidplan för publiceringen av statistik ur FöB 1975 en väsentlig förbättring jämfört med tidigare räkningar.

5 Hemställan

Under återropande av det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om allmän folk- och bostadsräkning år 1975,
2. till *Statistiska centralbyrån: Folk- och bostadsräkning 1975* för budgetåret 1975/76 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 26 500 000 kr.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Förslag till lag om folk- och bostadsräkning år 1975	2
1 Inledning	6
2 Statistiska centralbyrån	7
2.1 Försöksverksamhet	7
2.2 Förslag till uppläggning av folk- och bostadsräkning 1975 ..	8
2.3 Genomförande	12
2.4 Sekretess- och säkerhetsfrågor	14
2.5 Lagförslag	15
2.5.1 Grundläggande regler	15
2.5.2 Uppgifternas innehåll m. m.	17
2.5.3 Insamlingsförfarandet	19
2.5.4 Integritetsskyddsfrågor m. m.	19
2.6 Kostnader	20
3 Remissyttranden	22
3.1 Allmänna synpunkter	22
3.2 Grundläggande regler	22
3.3 Uppgifternas innehåll m. m.	23
3.4 Insamlingsförfarandet	26
3.5 Integritetsskyddsfrågor m. m.	27
3.6 Kostnader	30
4 Föredraganden	31
4.1 Inledning	31
4.2 Lagförslaget	32
4.3 Kostnader och tidplan	40
5 Hemställan	41